PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. · Štev. 5 (2624) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 6. januarja 1954 Cena 20 lir

TRŽAŠKO DELAVSTVO BO SE ODLOČNEJE KOT LANI NADALJEVALO BORBO ZA SVOJE PRAVICE TUDI V NOVEM LETU IN S TEM BORBO PROTI VSEJ ANEKSIONISTIČNI POLITIKI, KI JE PRIVEDLA NAŠE MESTO V TAKO HUDO GOSPODARSKO IN SOCIALNO KRIZO.

LATENTNA VLADNA KRIZA V ITALIJI SE JE SPREVRGLA V ODKRITO KRIZO

Pellova vlada podala ostavko

Pella ni mogel doseči sporazuma s parlamentarci svoje stranke o zasedbi kmetijskega ministrstva, ki ga je hotel poveriti Aldisiu namesto pri monarhistih osovraženemu Salomonu - Parlamentarci so zahtevali kontinuiteto dosedanje agrarne politike, monarhisti pa hočejo prenehanje agrarne reforme in odstop kmetijskega ministra Salomona

(Od našega dopisnika)

RIM, 5. — Razvoj italijanske krize je danes doživel nekoliko nepričakovan razplet: sprevrgel se je prav v tisto, čemur so se Pella in demokristjanski voditelji hoteli izogniti: v pravo vladno krizo.

Danes zvečer nekoliko po 20. uri je Pella takoj po zaključku v naglici sklicane vladne seje, ki se je začela ob 19. uri, obiskal predsednika republike Einaudija na Kvirinalu in mu sporočil odstop celotne vlade. Po običajni formuli je Einaudi prosil Pello, naj s svojimi ministri skrbi za opravljanje rednih vladnih poslov, dokler ne bo sestavljena nova vlada. Einaudi bo v četrtek (jutri je praznik) začel s posvetovanji za sestavo nove vlade; prvega bo po protokolu sprejel bivšega predsednika republike De Nicolo.

Po razgovoru z Einaudijem je Pella sporočil odstop svoje vlade tudi predsednikoma obeh domov parlamenta: v palači Madama predsedniku senata, na Montecitoriu pa v odsotnosti predsednika Gronchija glavnemu tajniku poslanske zbornice dr. Giuganiniju.

O možnosti padca vlade so začeli nekaj namigovati že včeraj zvečer, ko so se razširile prve vesti o «primeru Aldisio», mnogo bolj pa danes predpoldne, ko so se razblinila upanja, da se bo čez noč kdo premislil — demokristjansko vodstvo ali Pella. Skrivnost tega zadnjega spora, ki je Pello prevrnil, je v želji dosedanjega predsednika vlade da si zagotovi podporo monarhistov s koncesijami njihovim zahtevam v agrarni politiki, pri čemer je praktično šlo za prenehanje izvajanja agrarne reforme. To bi bila pravzaprav zadnja usluga monarhističnim prijateljem, ki bi jo Pella lahko še napravil, potem ko je v borbi z vodstvom svoje stranke in s parlamentarnima skupinama moral opustiti svoje načrte obširnejše vladne preosnove.

Pri marsičem je Pella popustil, pri enem pa ne: za ministra za kmetijstvo je hotel postaviti namesto dosedanjega Salomona (ki je zamenjal prejšnjega ministra Fanfanija) Aldisia, pri čemer ga je podpiral tudi Aldisiov prijatelj in somišljenik v notranji strankarski borbi, Piccioni, kandidat za podpredsednika vlade in zunanjega ministra.

Baje je Piccioni že včeraj grozil, da ne vstopi v vlado, če v njej ne bo tudi Aldisio kot kmetijski minister. Vodstvi obeh demokristjanskih parlamentarnih skupin sta se temu že včeraj odločno uprli, pri čemer sta uživali, kot kaže, tudi podporo vodstva stranke.

Pri tem ne gre toliko za osebo, čeprav je Aldisio znan kot desničar v stranki, temveč za politično-socialno vprašanje agrarne reforme. Monarhistom bi Aldisio na tem mestu prijal kot človek, ki bi znal agrarno reformo spraviti v tako zarjavelo krizo, v kakršno je že nekoč zašla. Nadaljnje izvajanje agrarne reforme je takrat omogočil zakon, ki je znan tudi kot «legge Salomone», ker ga je v senatu predložil sedanji kmetijski minister Salomone; s tem zakonom je bilo onemogočeno brezkončno zavlačevanje izvedbe razlastitve s pomočjo administrativnih prizivov. Zdaj je Salomone pripravljal zakon o reformi agrarnih pogodb, ki bi naj vsaj nekoliko izboljšal srednjeveške agrarne odnose, ki vladajo še marsikje v Italiji.

Monarhisti nikoli niso skrivali svojega nasprotstva do Salomona. Značilno je na primer, da so v oktobru monarhistični poslanci glasovali za vse proračune, vzdržali pa so se samo glasovanja o proračunu kmetijskega ministrstva. Zdaj bi moral Salomone izgniti iz vlade. Ne le on: za «greh» agrarne reforme bi moral plačati monarhistom davek tudi sedanji minister za prosveto Segni, ki je bil kmetijski minister v času, ko je bil zakon o agrarni reformi predložen parlamentu in je prejel svoj podpis. V vseh kombinacijah, ki so jih zadnje čase navajali za sestavo nove vlade, je manjkal Segni, baje zaradi slabega zdravja. Toda to zdravje, pripominjajo, ni danes nič boljše ne slabše kot v avgustu, ko ga je Pella sprejel v svojo vlado.

Po ljudeh in po programu — ne deklarativnem, temveč dejanskem — bi morala biti torej druga Pellova vlada še bolj na desno od prve, nov korak v odkritO uveljavitev desničarske politike v Italiji. Vprašanje, ob katerem je Pella pravzaprav padel, je agrarna reforma. Pri tem je treba računati z dejstvom, da je agrarna reforma, kljub vsej svoji nepopolnosti in številnim pomanjkljivostim, edina konkretna socialna reforma, ki jo demokristjani vsaj kolikor toliko izvajajo. Tega demokristjanska stranka, tako potrebna široke popularizacije in tako naslonjena prav na kmečko prebivalstvo, ne more pozabiti. Poleg tega so med demokristjanskimi poslanci ljudje, ki se za agrarno reformo tudi iz prepričanja resno zavzemajo. To je vzrok za stališče obeh demokristjanskih parlamentarnih skupin — poleg strahu pred splošnim obratom na desno — in tudi za zadržanje demokristjanskega vodstva.

Današnji dogodki so se razvijali nekako tako: predpoldne je Pella nadaljeval s svojimi političnimi razgovori, še vedno z namenom, da izvede preosnovo vlade in se izogne krizi. Na Viminalu je najprej sprejel Fanfanija, nato pa se je razgovarjal s podtajnikom Ferrarijem Aggradijem. Na Viminalu je ostal do 15. ure in govoril še z Andreottijem, ki bi naj v novi vladi iz podtajnika postal minister, Piccionijem in vnovič s Fanfanijem.

Medtem se je ob 11. uri začela skupna seja vodstev demokristjanskih skupin v senatu in poslanski zbornici. Seji je predsedoval politični podtajnik demokristjanske stranke Spataro, kar ji je dajalo še bolj uraden značaj. Po poročilih predsednikov obeh skupin, Ceschija in Mora (ki je Fanfanijev somišljenik in ki je že včeraj odklonil ponujeno mesto v novi vladi), se je razvila obširna diskusija, nato pa je bila izglasovana resolucija, ki pravi, da vodilna odbora obeh skupin odobravata «programske linije, ki se jih namerava držati predsednik vlade pri izvedbi vladne preosnove, in obseg preosnove», obenem pa izražata mnenje, da bi morale biti spremembe v vladi, zlasti kar se tiče morebitne zamenjave ministra za kmetijstvo, takšne, da bi v skladu z že izraženimi željami vodstev skupin zagotovile kontinuiteto agrarne politike krščanske demokracije».

Ob 17.15 sta predsednika obeh skupin, Ceschi in Moro, obiskala Pello in mu sporočila, kaj so sklenili parlamentarci. Po razgovoru, ki je trajal pol ure, je Moro izjavil novinarjem, da bo Pella «zdaj preučil položaj».

Za 19. uri je Pella sklical sejo vlade, ki je trajala do 19.45. Na njej je manjkalo več ministrov, med njimi desnici nezaželena Segni in Vanoni. Po seji so ministri izjavljali, da je bil sprejet sklep o ostavki. Pella pa je odšel na Kvirinal, da to sporoči Einaudiju.

Po sprejemu pri Einaudiju je Pella izjavil novinarjem, da je hotel doseči «večjo učinkovitost vlade», da pa je «na žalost naletel na dogodke in težave», ki so ga prepričali, da je «rezultat, se pravi, tehnično in politično bolj učinkovito vlado, mogoče bolje doseči s formulo krize» in se s tem elegantno izognil nerodnemu priznanju, da ga je vrgla lastna stranka. Na vprašanja novinarjev o «primeru Aldisio» je najprej odgovarjal izmikajoče, češ da ni čas za polemike, nato pa le dejal, da «ne gre za politično zadevo», ker da «ni bilo priložnosti, da bi diskutirali o izbiri določenega tipa politike». Pella je imel po lastnih besedah samo namen, postaviti na čelo kmetijskega ministrstva «tega svojega kolega in prijatelja» in je celo «dal najširša jamstva za kontinuiteto agrarne politike». Končal je s prizvokom osebne užaljenosti: ni šlo za program, temveč «za primernost garancij, ki jih v zvezi s programom lahko da predsednik vlade».

Izmed ostalih političnih strank so se zaenkrat oglasili samo monarhisti: njihov glavni tajnik Covelli, ki je poudaril «neslebično pomoč» PNM Pelli v njegovih prizadevanjih za rešitev krize in zanikal «zahrbtne govorice» da bi monarhisti postavljali «takšne pogoje, ki bi povečali težave».

A. P.

Clara Luce v državnem tajništvu

WASHINGTON, 5. — Clara Booth Luce, veleposlanik ZDA v Italiji, je bila danes zvečer nujno poklicana v ameriško državno tajništvo. Sodijo, da se je tam razgovarjala v zvezi z izbruhom vladne krize v Italiji.

Jutri se bo Clara Luce sestala s predsednikom Eisenhowerjem.

Danes glasovanje o zaupnici Lanielu

PARIZ, 5. — Za jutri ob 16 uri je bila določena izredna seja narodne skupščine, na kateri bo Laniel podal izjavo o svoji politiki in zahteval glasovanje o zaupnici. Zjutraj je bila seja vlade, na kateri so soglasno odobrili izjave, ki jih bo Laniel jutri podal. Se pred sejo vlade sta se Laniel in Bidault privatno sešla in sta dosegla sporazum o vsebini in poudarku izjav, ki naj jih Laniel poda o zunanji politiki.

Kakor se je zvedelo, bo Lanielova izjava vsebovala vprašanja splošne politike vlade in bo med drugim poudarjala nadaljevanje sedanje zunanje politike. Laniel bo nato zahteval odložitev razprave o interpelacijah, ki bodo predložene v zvezi z njegovo izjavo. Glasovanju o tej odložitvi namerava Laniel pripisati pomen glasovanja o zaupnici in neke vrste glasovanja o novi investituri, ki naj potrdi njegov mandat, potem ko sta Auriol in Coty zavrnila njegovo ostavko.

Po mnenju parlamentarnih opazovalcev bo vlada verjetno zmagala z 280 ali 290 glasovi proti 240 ali 245. Proti bodo verjetno glasovali socialisti, kominformisti in del radikalov.

POZDRAV IO OF TRŽAŠKIM SLOVENCEM

Izvršni odbor Osvobodilne fronte o težkem socialnem stanju v Trstu

Število brezposelnih znaša dejansko danes na Tržaškem okrog 27.000, ne pa 19.000, kot navajajo uradne statistike

Na sinočnji seji izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ki je bila pod predsedstvom tov. F. Stoke je bilo sklenjeno, da se naslovijo na slovensko tržaško ljudstvo ob začetku novega leta borbeni pozdravi z zahvalo za vso odločno borbenost in za vse manifestacije enotnosti in strnjenosti v obrambi naših pravic, za odločen odpor, ki ga je ljudstvo dalo ob in po objavi angloameriškega diktata o nasilni priključitvi našega področja Italiji. Hkrati poziva izvršni odbor vse Slovence na Tržaškem, da ob novem letu v še večji meri strnejo svoje vrste in svojo pravično borbo še odločneje nadaljujejo.

Poročilo o političnem položaju je podal tov. Stoka. Razprave o poročilu pa so se udeležili vsi navzoči člani izvršnega odbora. Tov. Stoka je orisal mednarodni politični položaj, ki je dovedel do sporazuma za sklicanje berlinske konference nakar je obširno obrazložil položaj, ki je nastal po objavi osmooktobrskega diktata, pri čemer je poudaril borbeni odpor našega ljudstva, ki se je izražal v najrazličnejših oblikah od demonstracij na Trgu Garibaldi, številnih zborovanj in akcij v predmestju ter podeželju, množičnih obiskov in darovanja zastav enotam Jugoslovanske armade, pa vse do splošne velike razgibanosti v vseh osnovnih organizacijah OF, ki je prišla do izraza na njeni zadnji konferenci.

V razpravi o poročilu je bilo zlasti poudarjeno resno gospodarsko in socialno stanje prebivalstva, ki se je po 8. oktobru v največji meri poslabšalo. Tov. Dekleva je pri tem navedel naslednje številke o stanju brezposelnosti:

Medtem ko je iz uradnih statistik razvidno, da je v coni A samo okrog 19.000 brezposelnih, je ta številka v resnici mnogo večja. Na podlagi verodostojnih podatkov lahko trdimo, da je samo mladincev, ki so v zadnjih letih dokončali bodisi šolski študij, ali pa vajeniško dobo in ne morejo dobiti dela ter so brezposelni, da je torej samo takih mladincev, ki niso registrirani v uradnih statistikah, okrog 6000. Znano je, da je bilo pri enotah angloameriške vojske ali pri ZVU zaposlenih okrog 4500 delavcev in drugih nameščencev ter da je bilo od teh odpuščenih okrog 3500. V zadnjih tednih je bilo ponovno sprejetih v službo okrog 1000, tako da je sedaj zaradi teh odpustov število brezposelnih v zadnjih mesecih narastlo najmanj za 2000. Potemtakem lahko trdimo, da znaša danes dejansko število brezposelnih okrog 27.000.

Člani izvršnega odbora so nadalje obširno razpravljali o številnih manifestacijah borbenosti tržaškega delavstva, ki se je zaradi resnega gospodarskega in socialnega položaja, v katerega je zašlo naše mesto, v preteklem letu v veliki meri ojačila. Ta borbenost bo v letošnjem novem letu nujno morala še narasti, ker bo gospodarska in socialna kriza zaradi nenehne aneksionistične politike z vsemi nadaljnjimi poskusi izvajanja osmooktobrskega diktata postajala vedno hujša. Borbenost tržaškega delavstva, večdnevne ostre demonstracije brezposelnih po tržaških ulicah in trgih pa so dokaz, da se je tržaško delavstvo spontano dvignilo v borbo proti posledicam vse tiste politike, ki jo je Osvobodilna fronta vztrajno obsojala in se proti njej borila.

Zaradi te borbenosti so danes prisiljene razne stranke zavzemati mnogo — vsaj na videz — odločnejše stališče v obrambo delavskih pravic in zahtev, Tako Enotni sindikati kot Delavska zbornica bodo morali v bodoče te zahteve v še večji meri upoštevati in se za njihovo uresničenje dejansko boriti, če ne, jih bo delavstvo popolnoma zapustilo, kajti takšnih prevar, kakršne so se poslužili po demonstracijah brezposelnih, ko sta oba sindikata uspela z ustanovitvijo nekakšnega odbora demonstracije preklniti, s tem da so nato zaposlili okrog 1000 brezposelnih, a so jih več kot dve tretjini doslej že odpustili z dela, takšnih prevar tržaško delavstvo ne bo več dopuščalo. Neizogibna posledica varanja delavstva bo ta, da bo še ostalih 50 odstotkov članov Enotnih sindikatov zavrnilo izkaznice, kakor jih je prvih 50 odstotkov že v lanskem letu kljub vsemu pritisku in nagovarjanju vseh neštetih kominformovskih aktivistov.

Tajnik OF S. Bole je pri tem poudaril, da bo morala borba delavstva priti do izraza tudi v tržaškem mestnem svetu in v vseh ostalih podeželskih občinskih svetih. Nadalje je dejal, da pomeni okrepljena borba delavstva prelom v delavskem gibanju v zadnjih povojnih letih, kakor pomeni novo dobo tudi borba za naše nacionalne pravice po 8. oktobru, ko smo v svetovnem javnem mnenju tržaški Slovenci in naša matična država dobili novega močnega zaveznika. V tem smislu se za napredno tržaško gibanje sploh in za OF odpira nova ugodna perspektiva v letu, ki je pred nami. Stevilne prosjaške resolucije iredentistov, njihovo obupovanje nad polomom z novembrskimi krvavimi provokacijami, in končno padec Pellove vlade, ki je vsa slonela na tržaškem vprašanju, pomenijo iredentistični poraz. Po drugi strani pa so doživeli zaradi tega poraz tudi njihovi kominformovski zavezniki, ki so Pello tako vneto podpirali bodisi direktno v Rimu, ali pa v Trstu na občinskih sejah. Se prav poseben poraz pa so doživeli na podeželju, kjer so zadnji teroristični škvadristični poskusi s provokacijskimi akcijami Križanov v Saležu, doživeli smrtni udarec, tako da se vsa njihova aktivnost preživlja danes zgolj v jokanju in stokanju o «udbovskem terorju».

Predsednik F. Štoka je nato v kratkih potezah nakazal bodoče naloge, katerih podrobni izdelavi bo posvečena posebna seja izvršnega odbora.

Končno je dr. Dekleva obširno poročal o vseh svojih dosedanjih intervencijah glede uresničenja obljube ZVU, da se v novo šolsko stavbo pri Sv. Ivanu vselijo slovenske šole, glede vprašanja posebnega dodatka za slovenske šolnike, ki jim je bil prav na intervencijo dr. Dekleve že pred božičem izplačan, kakor tudi glede tiskanja slovenskih šolskih knjig. O najnovejši intervenciji dr. Dekleve poročamo v posebnem članku na drugi strani našega lista.

ŠE VEDNO HUD MRAZ IN METEŽ na Severu pa se je vihar polegel

Voda s poplavljenih področij se odteka - 32 stopinj pod ničlo v Švici Veliki zameti v vsej Jugoslaviji - V Italiji je zaradi velikih zametov več vlakov obtičalo v snegu - 20 pod ničlo v Vzhodni Furlaniji

LONDON, 5. — Silni viharji, ki so dva dni divjali v Severnem in Baltiškem morju so povzročili poplave v več krajih Nemčije, Danske, Belgije in Velike Britanije, tako da je bilo na tisoče ljudi prisiljeno zapustiti domove. Preteklo noč je veter precej pojenjal, toda morje je še dalje butalo ob nasipe v Vzhodni in Zahodni Nemčiji. Manjše poplave so bile na Danskem, v Belgiji in Veliki Britaniji.

Med četrtkom in soboto pa se bo nevarnost ponovno povečala zaradi novih plim in bojijo se, da bi nov vihar utegnil povzročiti hujše poplave.

Nemška agencija ADN javlja, da se je na področju Rostocka ob Baltiškem morju vihar polegel. Tu je vihar povzročil večje poplave zlasti na otokih Ruegen in Hiddensee, vendar pa ni bilo človeških žrtev, ker se je prebivalstvo še prej izselilo. Gmotna škoda ni bila še ocenjena. Nadaljuje se reševanje ladij, ki so zaradi razburkanega morja v nevarnosti.

Agencija je dalje sporočila, da je morje deloma poplavilo otoke Hiddensee, Uegern in Unmantz. Na otok Poel v zalivu Wismar so poslali sovjetske čete, ki so pomagale tamkajšnjemu prebivalstvu pri graditvi žasilnih nasipov.

Velike ladjedelnice v sovjetskem področju v Warnovu in v Warnemuende so bile poplavljene. Zaradi močnega vetra in velikih zametov je bilo reševalno delo zelo otežkočeno.

V bližini Cuxhavena je grška 5.576-tonska petrolejska ladja «Leros» nasedla na sipini v bližini otoka Scharhoern. Ladja je natovorjena z 8.500 tonami petrolja. 24 članov posadke se je rešilo, toda kapitan Nikos Papageogio in šest članov posadke je ostalo na ladji in jo skušajo rešiti. Na večkratne pozive so odločno odklonili, da bi zapustili ladjo, ob katero butajo močni valovi, ki grozijo, da jo razkoljejo na dvoje.

Na Danskem se je danes voda odtekla skoraj iz vseh poplavljenih področij. Do sedaj ni bilo še mogoče oceniti škode, ki so jo povzročile poplave. Sodijo, da poplavljena zemljišča ne bodo uporabna za obdelavo kake tri ali štiri leta. Vojaštvo in civilisti so povsod mrzlično na delu, da na prizadetih krajih izvršijo najnujnejša popravila.

V Belgiji je bila Ostenda precej prizadeta toda ni bilo presenečenj, ker so bili v pripravljenosti. Vzhodna obala Anglije je tudi vzdržala pod silnim butanjem valov in prav tako so močan naval vzdržali nasipi na Nizozemskem. Škoda, ki so jo povzročile poplave leta 1952, je bila pravkar popravljena pretekli mesec. V Londonu je danes zjutraj zapadel prvi sneg.

Mrzli val se je sedaj razširil na Korziko. Iz Ajacia javljajo, da je tam zapadel sneg.

Zlasti hud mraz pa je bil te dni v Švici. V Engandinu je temperatura padla na 32 stopinj pod ničlo.

Po poročilu glavne direkcije jugoslovanskih železnic je promet na ozkotirni progi Gostivar-Ohrid zaradi snežnih zametov že štiri dni prekinjen. Prav tako je promet otežkočen v Sloveniji, kjer je padlo mnogo snega in dosega burja okrog 100 km na uro. Temperatura v Sloveniji je danes nihala od minus 3 do minus 8 stopinj C. Mnogo snega je zapadlo v Gorskem Kotarju in v Liki. Zaradi snežnih zametov in močne burje je otežkočen tudi promet na progi Zagreb - Split, kjer se lokomotive poslužujejo snežnih čistilcev. Najnižja temperatura na tem področju je bila davi minus 15 stopinj. Zapadlo je kakih 60 cm snega. Velike zamude so imeli tudi vlaki v zahodni Bosni. Promet je otežkočen v vsej Srbiji. Tudi tukaj se lokomotive poslužujejo snežih čistilcev. Sploh pa je v nekaterih krajih prekinjen cestni promet.

Kljub neurju, ki je zajelo vso Jugoslavijo, pa je letalski promet normalen. Težko je le dobiti telefonske zveze z nekaterimi mesti v Evropi. Redni promet pa je zaradi nizke ravni vode popolnoma prekinjen. Neurje razsaja tudi na Primorskem, kjer dosega burja sunkoma 70 km na uro, ter je danes skoraj ves dan snežilo.

V Postojni so zabeležili danes 10 stopinj pod ničlo. V Novi Gorici je danes popoldne burja nekoliko pojenjala. Nad mestom pa visijo sivi krpasti oblaki, ki obetajo nov snežni metež. V gorah nad Novo Gorico še vedno razsaja močna burja, ki povzroča visoke zamete, s čimer ovira potniški promet. Tako so na avtobusnih progah Nova Gorica - Cepovan, Nova Gorica - Lokve in Nova Gorica - Kal pod Kanalom obtičali nekateri avtobusi sredi poti. V Podnanosu se je zaradi burje prevrnil neki osebni avto. Na tržaški cesti pri Mančah pa je burja iztrgala neki potnici, ki je izstopila iz avtobusa, otroka iz naročja, njo pa vrgla v bližnji jarek. Nihče od niju ni bil poškodovan. Zaradi burje je bil davi v Novi Gorici prekinjen električni tok za nekaj ur.

Tudi v Severni Italiji je hud mraz in povsod sneži. Iz Milana javljajo, da je bil danes v mestu ves promet ustavljen. V mesto in iz mesta ni vozil noben avtobus. Železniški promet je deloma ustavljen, ostali vlaki pa vozijo z veliko zamudo. O velikih zamudah vlakov zaradi snežnih zametov poročajo tudi iz mnogih drugih krajev Severne Italije. Ponekod so vlaki obtičali v snegu in potniki so morali čakati v vagonih, ali pa so se zatekli v bližnje hiše. V Milanu so se na več krajih porušile strehe, ker se je na njih nakopičil sneg. Telefonska služba je tudi bila večkrat prekinjena.

V Turinu sneži neprenehoma že od včeraj in v vsej pokrajini je temperatura padla pod ničlo. Iz Tridenta poročajo, da je v tamkajšnjih gorath krajih zapadlo za 80 centimetrov sneg in vse gorske poti so zametene. Temperatura je ponoči dosegla tudi 20 stopinj pod ničlo, podnevi pa se je spet približala ničli. Močni snežni viharji so tudi v Dolomitih. V Benetkah in vsej pokrajini sneži neprenehoma že dva dni. Sneg je močno oviral železniški promet. Vojaštvo čisti železniške proge. Iz Rovige javljajo, da so močni valovi, ki so s pomočjo vetra butali ob nasipe, poškodovali nasip blizu Maddalene in voda je poplavila obširno področje. V Vzhodni Furlaniji je v Pian Cavallo temperatura padla na 20 stopinj pod ničlo.

Načrt poslovnika Ljudske skupščine FLRJ

BEOGRAD, 5. — Po triurni debati je komisija za izdelavo poslovnika jugoslovanske zvezne skupščine sprejela danes v načelu načrt poslovnika kot celoto. Vsi ljudski poslanci, ki so sodelovali v komisiji, so bili enotni v tem, da je načrt poslovnika za zvezno ljudsko skupščino dober, ter so izrazili priznanje njegovim sestavljalcem. Poslovnik bodo izdelali še v podrobnosti, nakar bo predložen v odobritev skupščini.

MALO UPANJA V SPREMEMBO nespravljivega stališča Italije

V razgovorih za sklicanje konference petih ni bilo novih momentov

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 5. — Od nedavne tiskovne konference veleposlanika dr. Jožeta Brileja, ki je v zvezi s tržaškim vprašanjem poudaril, da je bil v dosedanjih naporih za sklicanje konference dosežen majhen napredek, niso po informacijah iz dobro obveščenih krogov nastopili nikaki novi momenti. Razgovori se nadaljujejo po diplomatski poti. Ni izključeno, da bodo privedli do pozitivnih rezultatov, kolikor bo italijanska vlada pokazala malo več razumevanja za sporazumno rešitev. Izjave italijanskih funkcionarjev, ki nasprotujejo ukinitvi fašističnih zakonov v Trstu, in poizkus Italije, da prepriča Zahod, da se Jugoslavija vrača v informbirojevski tabor, dajejo sicer zaenkrat le malo upanja, da bo Italija v kratkem opustila svoje nespravljivo stališče.

V protijugoslovanski propagandi italijanskega tiska je posebno značilno vedno intenzivnejše ponavljanje vesti o vračanju Jugoslavije v informbirojevski tabor. Zadnja številka zunanjepolitične revije italijanske vlade «Esteri» je celo «odkrila», da sta dve tretjini jugoslovanskih voditeljev informbirojevci, in da so osmo-oktobrske demonstracije okrepile informbirojevce v Zvezi komunistov Jugoslavije ter vpliv in prestiž Sovjetske zveze. Moskva, poudarja revija «Esteri», je poskrbela za to, da se v Beogradu zajamči podpora v borbi za STO, kar bi še bolj okrepilo informbirojevski pritisk v Jugoslaviji.

Ni težko razumeti, kakšen je cilj teh nesprejemljivih in tendencioznih laži in trditev. V Beogradu upajo, da na Zahodu ne bodo nasedli tem prozornim italijanskim insinuacijam in uvideli razliko med italijansko in jugoslovansko doslednostjo v zunanji politiki. Medtem ko Italija stalno izsiljuje Zahod in grozi, da bo spremenila svojo zunanjo politiko, če ne bodo zadovoljene njene zahteve v tržaškem vprašanju, je maršal Tito jasno izjavil, da enostranska rešitev tržaškega vprašanja ne bi imela za posledico spremembo jugoslovanske politike, temveč da bi s takim ravnanjem zahodne sile izgubile zaupanje narodov Jugoslavije.

Za tendenciozno pisanje italijanskega tiska je značilna tudi naslednja podrobnost. Pred dnevi je italijanski tisk objavil, da sta Velika Britanija in Francija sklenili prenehati z dajanjem gospodarske pomoči Jugoslaviji v letu 1954. Na zadnji tiskovni konferenci v Beogradu pa je dr. Jože Brilej izjavil, da je bil dosežen načelen sporazum z zahodnimi državami o nadaljevanju gospodarske pomoči Jugoslaviji v 1954. letu. To izjavo dr. Jožeta Brileja je danes potrdil v Beogradu tudi odgovorni predstavnik britanskega veleposlaništva. S tem se je ponovno potrdil stari pregovor, da ima laž kratke noge.

B. B.

PRED BERLINSKO KONFERENCO ZUNANJIH MINISTROV

Avstrija zahteva od štirih naj jo v Berlinu rešijo okupacije

Nota avstrijske vlade štirim velesilam poudarja nujnost rešitve avstrijskega vprašanja - Zahodni poveljniki so povabili sovjetskega poveljnika na pripravljalni sestanek za konferenco - Anglija in atomski razgovori

DUNAJ, 5. — V noti, ki je bila danes izročena veleposlaništvom ZDA, Francije, Anglije in ZSSR, poziva avstrijska vlada štiri velesile, naj med berlinsko konferenco štirih razpravljajo o avstrijskem vprašanju in naj ga tudi zadovoljivo rešijo, tako da se bo končal sedanji moreči položaj avstrijske republike. Avstrijska vlada prosi, naj dajo avstrijskemu vprašanju na konferenci absolutno prednost. Avstrijska vlada izraža tudi veliko zadovoljstvo zaradi sklepa štirih, da se bodo sestali v Berlinu in ponavlja nato «trdno upanje, da bo konferenca pripeljala do konca vojaške okupacije Avstrije in do resnične narodne neodvisnosti».

V Londonu je predstavnik Foreign Officea izjavil, da angleško zunanje ministrstvo še ni dobilo besedila avstrijske note, da pa ga bo nedvomno «proučilo z največjo simpatijo». Dodal je, da bo angleška vlada storila vse, da bi se v Berlinu našla pot za rešitev avstrijskega vprašanja.

V Londonu opozarjajo, da morata priti po mnenju zahodnih velesil nemško in avstrijsko vprašanje v prvi vrsti na dnevni red berlinske konference. Poleg tega je angleška vlada že pred časom sporočila, da bi z veseljem sprejela sodelovanje Avstrije na berlinski konferenci, če se s tem strinjajo vse štiri zainteresirane države.

Zvečer je Foreign Office sporočil, da sta zaradi berlinske konference londonska in dunajska vlada sklenili, da se odloži obisk avstrijskega kancelerja Juliusa Raaba v Anglijo, ki je bil predviden za začetek februarja.

Predstavnik Foreign Officea je na vprašanje novinarjev o možnosti, da se bo tudi Eden v Berlinu udeležil pripravljalnih razgovorov o atomskih vprašanjih, ki so jih napovedali med Dullesom in Molotovom, odgovoril, da je še prezgodaj, da bi bilo mogoče reči, kako se bodo odvijali ti pogovori in da je bolje počakati. Povedal pa je, da je med Veliko Britanijo in ZDA že prišlo do prvih izmenjav mnenj o bodočih razgovorih o Eisenhowerjevem načrtu.

Predstavnik je tudi pojasnil, da so bili doslej o tem dvostranski razgovori med ZDA in ZSSR ter med ZDA in Anglijo, ne pa tudi med Anglijo in ZSSR.

Medtem so tri zahodne velesile danes formalno sporočile Rusom, da bi v četrtek rade začele «pripravljalne sestanke» za berlinsko konferenco, ki se bo začela 25. januarja. Zahodni predlog pravi, naj se predstavniki štirih visokih komisarjev sestanejo v Berlinu 7. januarja, da bi določili sedež konference zunanjih ministrov. Predstavniki štirih visokih komisarjev bodo morali organizirati tudi službo tajništva konference in določiti kriterije, ki bodo veljali pri prevajanju govorov med konferenco. Predstavniki visokih komisarjev bodo zavezniški vojaški poveljniki v štirih berlinskih sektorjih. Določitev treh zahodnih poveljnikov za predstavnike visokih komisarjev odgovarja predlogu sovjetske vlade v njeni noti od 26. decembra.

Angleški zunanji minister Eden, ki je danes spet začel z delom v Foreign Officeu po kratkih počitnicah, se je s svojimi najbližjimi sodelavci lotil priprav za konferenco v Berlinu. V krogih, ki so blizu angleški vladi, zatrjujejo še, da zahodne države nimajo namena, vnaprej določiti rok trajanja konference, kot so se ponekod, zlasti v ZDA, pojavili glasovi. Na drugi strani zatrjujejo, da je Zahod še vedno pripravljen predlagati ZSSR sistem jamstev proti nevarnosti, ki bi izhajala iz preporoda nemškega militarizma.

Farsa avtonomije Južne Tirolske

W. O. Brünner, Dunaj

V začetku lanskega decembra se je avstrijski parlament med proračunsko debato obširno ukvarjal s položajem na Južnem Tirolskem. Prvič po letu 1946 se je zgodilo, da je ta tema prevladala nad vso diskusijo o zunanji politiki v Narodnem svetu, čeprav bi pozornost parlamenta pravzaprav morala biti v prvi vrsti namenjena osebnosti novega zunanjega ministra. Predstavniki vseh treh večjih strank so izkoristili to priložnost, da so dunajskemu zunanjemu ministrstvu povedali nekaj bridkih resnic in pri tem ne samo kritizirali nezadovoljivi položaj na Južnem Tirolskem, temveč so celo očitali bivšemu zunanjemu ministru Gruberju, da je lahkomiselno podpisal z Italijo pogodbo, ki je izročila Rimu na milost in nemilost 250.000 Južnih Tirolcev. Celo Gruberjev strankarski kolega, znani in zelo ugledni Tirolec, poslanec in univerzitetni profesor dr. Gschnitzer je v svojem govoru odrekel zaupanje bivšemu ministru in poudaril, da so leta 1946 pozabili govoriti tako o Ladincih (v Dolomitih) kot o nemški narodnostni skupini v Kanalski dolini, na avstrijsko-italijansko-jugoslovanski meji. Dr. Gschnitzer je ob tej priložnosti kratko in jasno ugotovil, da «zasilna rešitev» s pariško pogodbo iz leta 1946 ni uspela in da je vprašanje Južne Tirolske danes bolj kot kdajkoli oddaljeno od dokončne rešitve, iz česar izhaja za Avstrijo obveznost, da ne sme še nadalje prekrižanih rok opazovati slabšanje položaja na Južnem Tirolskem. V kritiki niso zaostajali predstavniki socialistov in neodvisnih, tako da je bilo jasno razvidno, da je vsa Avstrija v tem vprašanju enotna.

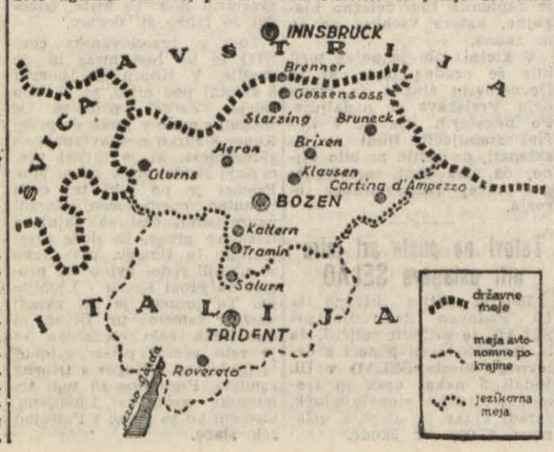

Pred to debato v parlamentu je tirolska deželna skupščina soglasno zavzela stališče glede pomoči prebivalstvu Južne Tirolske. Ves avstrijski tisk se je prav tako zelo obširno ukvarjal z vprašanjem Južne Tirolske. Ob tej priložnosti je na primer poslanec avstrijske ljudske stranke za mesto Salzburg dr. Lujo Tončič ugotovil v zelo opaženem članku, ki ga je objavil dunajski list «Die Presse», da pravica Južnih Tirolcev do samoodločbe nikoli ni ugasnila in da ostaja latentna, vse dokler se ne izpolni sklenjeni sporazum (pariška pogodba). Edino in samo od Italije je odvisno, ali se bo to latentno stanje kmalu končalo. Prav tako je vodilni avstrijski katoliški tednik postavil vladi zbadljivo vprašanje, ali da morda namerava za letni prebitek avstrijskega izvoza v Italijo (več kot 500 milijonov šilingov) prodati Južno Tirolsko, ker je prejšnji zunanji minister napravil neko pripombo v tem smislu.

Kakšen je dejanski položaj

(Nadaljevanje na 4. strani)

Razgovori o Indokini med Francijo in Anglijo

PARIZ, 5. — V francoskih pooblaščenih krogih potrjujejo, da je v Parizu prišlo do stikov z angleškimi osebnostmi v zvezi z Indokino. Medtem je v Londonu predstavnik zunanjega ministrstva na tiskovni konferenci tudi izjavil, da so bili v Parizu in Saigonu stiki med francosko in britansko vlado. Ni pa hotel dati drugih podatkov in je samo dodal, da se razgovori med obema vladama nadaljujejo in da je stališče britanske vlade v Parizu vsekakor «dobro znano», kar se tiče nadaljevanja vojne v Indokini.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1943 umrl Nikola Tesla, slavni hrvatski elektrotehnik. Rodil se je v Liki dne 10. VII. 1856.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, sreda 6. januarja
Trije kralji, Darin
Sonce vzide ob 7.46 in zatone ob 16.37. Dolžina dneva 8.51. Luna vzide ob 8.41 in zatone ob 18.19.
JUTRI, četrtek 7. januarja
Valentin, Svetoslav

ŠE ENA IZMED POSLEDIC OSMOOKTOBRSKEGA DIKTATA

VRTOGLAV PORAST STEČAJEV IN MENIČNIH PROTESTOV

V mesecu novembru lanskega leta je zaradi gospodarskih težav propadlo kar enajst gospodarskih družb in podjetij, protestiranih menic pa je bilo kar 2536 v vrednosti 84 milijonov lir

Po 8. oktobru se je paraliziralo vse gospodarsko življenje Trsta. Poročali smo že o visokem številu raznih podjetij, ki so bila zaradi nenadnih finančnih težav prisiljena v oktobru zapreti svoja vrata in razpisati stečaj. V oktobru je to število doseglo pet družb, kar je mnogo, če upoštevamo, da je v istem mesecu 1952 bil samo en stečaj. To število pa se je v novembru več kot podvojilo in je propadlo kar 11 družb. To je do sedaj od 1945. leta dalje najvišja- rekordna - številka propadlih družb.

Ta številka pa ne pomeni edinega žalostnega rekorda, katerega je prinesel Trstu anglo-ameriški sklep: priključiti Trst Italiji. Obseg meničnih protestov se je namreč tudi v novembru naravnost katastrofalno dvignil. Menični protesti so iz številnih vzrokov in zlasti zaradi slabšanja gospodarskega položaja rasli iz leta v leto: 1948. leta so tako mesečno povprečno zabeležili razni uradi po 410 meničnih protestov v vrednosti 15 milijonov lir, 1949. leta 846 v vrednosti 26 milijonov lir, 1950. leta 1585 v vrednosti 42 milijonov lir, 1951. leta 1.363 v vrednosti 36 milijonov lir, 1952. leta 1636 protestov v vrednosti 39 milijonov lir.

Skok meničnih protestov v prvih povojnih letih je do neke mere razumljiv in ga opravičuje stalno razvrednotenje lire in zlasti obširno povečanje prodaje na obroke. Ko se je ta sistem trgovanja utrdil in razširil, se je tudi število meničnih protestov nekoliko ustalilo in rastlo počasneje.

V preteklem letu se je tako število meničnih protestov gibalo v vseh mesecih okrog 2.000 v vrednosti od 45 do 55 milijonov lir. Poglejmo si to gibanje za drugo polovico preteklega leta nekoliko podrobneje: julij: 2.089 meničnih protestov za 54 milijonov lir, avgust: 2.014 meničnih protestov za 51 milijonov lir, september: 2.020 meničnih protestov za 45 milijonov lir, po tem mesecu pa nastane nenaden in izredno močan skok oktober: 2.324 meničnih protestov v vrednosti 67 milijonov lir. Nenaden oster porast števila meničnih protestov pa se nadaljuje in doseže v novembru rekordno število 2.536 protestov v vrednosti 84 milijonov lir.

Oktober torej ne pomeni samo slučajne, zaradi političnih vzrokov, nastale panike v tržaškem gospodarskem sistemu, temveč je samo sprožil plaz splošne krize in prisilil celo resna podjetja, do neprijetnega in sramotnega dejanja, da niso plačala menic, saj srečujemo v uradnem spisku oseb in podjetij, ki niso plačale menice, znane in ugledne družbe, ki so lahko zašle samo v trenutne finančne težave.

Vsa ta dejstva pa govore, da je treba za rešitev tržaškega gospodarstva čimprej napraviti odločne korake. Niso to namreč edini podatki in edina dejstva, ki prerokujejo slabo bodočnost Trstu. Stalno pada tržaški tranzitni promet, ladjedelnice so brez naročil in lokalna trgovina je v vedno večji krizi. Brez rešitve teh najvažnejših in najresnejših vprašanj je vsak odločilen korak iz krize nemogoč.

Svarilo komisije za dodeljevanje stanovanj

Ob dodeljevanju 169 novih ljudskih stanovanj družinam, ki jim je sodišče priznalo pravico do vselitve v nove hiše, komisija za dodeljevanje stanovanj opozarja, da stanovanjski prostori, ki so jih družine, ki so dobile novo stanovanje, spraznile zato ker so bili spoznana za nevarne, ne pridejo več v poštev za druge družine, ki bi morda omenjene prazne prostore hotele zasesti.

Predpisi za varnost prometa po pločnikih

Da se omogoči nemoten promet v mestu, opozarja mestna občina na člen 27 pravilnika za promet po mestu, ki se glasi:

Med in po snežnih metežih od 8. do 20. ure je treba nemudoma odstraniti sneg in led s pločnikov do širine dveh metrov in ju spraviti na rob ceste, vendar tako, da ne ovira tramvaja in pešcev. To so dolžni storiti: a) lastniki hiš za odseke pločnikov pred poslopji, če niso tam trgovine, skladišča itd.; b) upravniki trgovin, skladišč itd. pred svojimi poslovalnicami.

Isto so dolžni storiti lastniki terenov, ograjenih ali ne, ki meje na javne ceste.

Vsi navedeni si morajo preskrbeti tudi zadostno zalogo žagovine, peska ali pepela za potresanje po pločnikih v primeru nagle zmrznitve. V lokalih morajo imeti tudi orodje za razbijanje ledu. Proti kršiteljem teh predpisov bodo uvedene globe od 250 do 1000 lir.

Prodajalne drv za brezposelne stalno odprte

Zaradi izrednih vremenskih razmer je občina odredila, da morajo biti vse tri prodajalne drv za brezposelne in upokojence INPS kakor tudi za vojne upokojence in tiste, ki so deležni podpore ECA, stalno odprte ob urah, ki so že določene.

VAŽNA IZJAVA PREDSTAVNIKA ZVU

POUK V NOVI STAVBI PRI SV. IVANU NAJ BI ZAČEL ŽE JUTRI 7. T.M.

Danes je podpredsednik OF in občinski svetovalec dr. Jože Dekleva skupaj s predstavnikom poverjenega odbora slov. šolnikov prof. Sahom ponovno obiskal predstavnika ZVU in mu še enkrat obrazložil nujnost izročitve novega šolskega poslopja pri Sv. Ivanu v uporabo slovenskim šolam. Predstavnik ZVU je nato povedal, da je bil še pred novim letom po nalogu gen. Winertona izdan nalog podrejenim prosvetnim oblastvenim organom, naj se s tekočimi deli v novem šolskem poslopju začasno preneha s tem, da se bodo dela nadaljevala letošnje poletje, istočasno pa naj se ukrene vse potrebno, da se slovenske šole vselijo takoj v poslopje, tako da se bo s poukom začelo že takoj prvi dan po božičnih počitnicah t. j. jutri 7. t. m.

Spričo izjave predstavnika ZVU izražamo sicer svoje zadovoljstvo, vendar pa po drugi strani nismo mogli zasediti nobenega glasu, da bi se res že jutri začel v novem poslopju pouk. Vsekakor pa imamo dovolj tehtnih razlogov za prepričanje, da bo ZVU kljub pooštreni italijanski šovinistični tiskovni kampanji svojo besedo držala in še v tem mesecu poskrbela, da se bodo slovenske šole v poslopje vselile.

Dr. Dekleva in prof. Sah sta nato še intervenirala za izplačilo posebnega dodatka tudi upravnemu osebju na slovenskih šolah, ki so na občinskem proračunu. Nadalje sta prikazala tudi nepravilno in nevzdržljivo ter nemogoče ravnanje komisije za tiskanje slovenskih šolskih knjig. V komisiji sta namreč tudi dva člana, ki slovenski sploh ne znata in komisija zaradi tega zadržuje rokopise učbenikov, namesto da bi jih oddala v tiskarno, in so tako odgovarjajoči krediti — menda v višini 6 milijonov lir — ki so bili že davno odobreni, medtem tudi zapadli. Oba slovenska predstavnika sta tudi zahtevala naj ZVU preneha z monopoliziranim oddajanjem slovenskih učbenikov v tisk samo eni tiskarni, kar povzroča, da so slovenske knjige za 20 odstotkov dražje kot pa bi bile, če bi jih tiskale cenejše tiskarne.

Predstavnik ZVU je obljubil, da bo poskrbel, da se krivice v vseh navedenih primerih odstranijo.

VČERAJ DOPOLDNE V AVLI PRVE CIVILNE SEKCIJE

SVEČANA OTVORITEV SODNEGA LETA 1954

Svečanosti je predsedoval prvi predsednik prof. dr. De Litala - Prečitali so sestav vseh sodišč

Včeraj dopoldne je bila v avli prve civilne sekcije svečana otvoritev sodnega leta 1954. Svečanosti je predsedoval dr. prof. Luigi De Litala, prvi predsednik prizivnega sodišča. Prisotni so bili predsedniki in sodniki ter svetniki vseh sodišč, sodnijski funkcionarji in številni odvetniki.

Svečanost je bila zelo kratka in so na njej, kot običajno, prečitali nov razpored sodišč, katerih sestav se iz leta v leto spreminja. Sodišča, ki bodo delovala v letošnjem letu, so razdeljena kakor sledi:

PRIZIVNO SODIŠČE: civilni oddelek: prof. dr. Luigi De Litala, prvi predsednik; Clemente Forziati, predsednik oddelka; Scomersi Giovanni, Zetto Riccardo, Rochelli Attilio, Roatti Giovanni in Scalfari Cortese Francesco, svetniki.

Kazenski oddelek: Ezio Arbanassi, predsednik; Wittika Carlo, Nachich Lodovico, Rusin Luigi, Ruggeri Guido in Zulmin Guido, svetniki.

PRIZIVNO POROTNO SODIŠČE: Zetto Riccardo, v.d. glavnega predsednika; Scalfari Cortese Francesco, svetnik; Nachich Lodovico, v.d. namestnika predsednika; Rusin Luigi, svetnik.

Posebni oddelek za mladoletne: Janchi Antonio, predsednik; Scomersi Giovanni, Zetto Riccardo, Rochelli Attilio in Ruggeri Guido, svetniki; Costantinides Costantino, stalni zasebni član; Pittoni Luigi, namestni zasebni član.

Sodišče za delovne spore: De Litala Luigi, prvi predsednik; Clemente Forziati, predsednik oddelka; Giovanni Scomersi, Attilio Rochelli, Giovanni Roatti in Scalfari Cortese Francesco, svetniki.

Preiskovalni oddelek: Janchi Antonio, predsednik; Scomersi Giovanni, Zulmin Guido, Rochelli Attilio in Roatti Giovanni, stalni svetniki; Ruggeri Guido, Scalfari Cortese Francesco, nadomestna svetnika.

Posebni oddelek za kasacijske rekurze: De Litala Luigi, prvi predsednik; Janchi Antonio, predsednik oddelka; Santomaso Vittorio, predsednik sodišča; Forziati Clemente in Arbanassi Ezio, predsednika oddelka; Scomersi Giovanni, Rochelli Attilio, Roatti Giovanni in Scalfari Cortese Francesco, svetniki.

TRIBUNAL; prvi civilni oddelek: Santomaso Vittorio, predsednik; Palermo Carmelo, svetnik v funkciji sodnika; Franzo Ferruccio in Ambrosi Leone, sodnika; Battestin Boris, sodni avditor s sodniškimi funkcijami.

Drugi civilni oddelek: Falchi Ruggero, predsednik; Boschini Benno, sodnik; Burattini Diego in Adelman Dellanave Mario, sodnika.

Tretji mešani oddelek: Renzi Aldo, predsednik; Zanetti Ferruccio, Rosano Stefano, Tonini Pietro in Falzea Aldo, sodniki.

Cetrti kazenski oddelek: Fabrio Antonio, predsednik; Ostoich Florio, svetnik v funkciji sodnika; Raimondi Giuseppe in Pasciucco Alfredo, sodnika; Del Conte Ettore, sodni avditor s sodniškimi funkcijami.

Peti kazenski oddelek: Gnezda Anton, predsednik; Scampicchio Matteo in Ligabue Francesco, sodnika; Petri Stefano, sodni avditor s sodniškimi funkcijami.

Sodišče za mladoletne: Renzi Aldo, predsednik; Zanetti Ferruccio, stalni sodnik; Scampicchio Matteo, nadomestni sodnik; Mazzoni Menotti, stalni zasebni član; Grego Aldo, nadomestni zasebni član.

Porotno sodišče: Palermo Carmelo, stalni predsednik; Zanetti Ferruccio, stalni sodnik; Ostoich Florio, nadomestni predsednik; Pasciucco Alfredo, nadomestni sodnik.

Preiskovalni urad: Picciola Guido, preiskovalni svetnik; Trolis Venerio, preiskovalni sodnik; Corsi Egone, preiskovalni sodnik.

Nadzorstveni sodniki: Picciola Guido, svetnik.

Urnik za danes

Za današnji praznik je predsedstvo cone določilo, da bodo vse trgovine zaprte z naslednjimi izjemami: pekarne in mlekarne bodo odprte od 8. do 13. ure; cvetličarne od 8. do 13. ure; brivski in frizerski saloni od 8. do 13. ure; mesnice od 6. do 13. ure; slaščičarne in podobne prodajalne od 8. do 21.30.

Danes se poročita v Barkovljah

gdč. Nada Gašperšič in dr. Edi Žetko

oba iz uglednih tržaških slovenskih družin. «Primorski dnevnik» novima zakoncema iskreno čestita in želi obilo zakonske sreče.

ZNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

bo uprizorilo:
danes 6. januarja 1954 ob 15.30 in ob 20. uri v DOLINI
Nušićevo komedijo
„Narodni poslanec"
V dvorani bo zakurjeno.

V petek 8. januarja 1954 ob 20.30 gostovanje v NABREŽINI
s Cankarjevo farso
„Dohujšanje v dolini šentflorjanski"

SLOVENSKO - HRVATSKA PROSVETNA ZVEZA V TRSTU

sklicuje v nedeljo 10. januarja 1954 ob 8. uri dopoldne na sedežu v Ul. Roma 15/II svoj VII. redni letni občni zbor.

Dnevni red:
1. Otvoritev predsednika.
2. Volitev komisij.
3. Poročila: tajnika, odsekov, blagajnika.
4. Diskusija.
5. Volitve.
6. Sklepi.

Tajništvo.

GLEDALIŠČE VERDI

V soboto bo prva slavnostna predstava Rossinijeve opere «Viljem Tell». Opero bo dirigiral Molinari - Pradelli, v glavnih vlogah pa bodo nastopali: Paolo Silveri (protagonist), Disma De Cecco, Mario Filippeschi, Laura Cavalieri, Bruna Ronchini, Silvio Maionica, Ugo Novelli, Antonio Massaria. Prva plesalca Nives Poli in Grant Mauradoff. Plesalci solisti: Maria De Petrillo, Sonja Marmoglia, Renato Fiumicelli, Dimitry Konstantinov. Zbor je uvežbal Fanfani, koreografija Nice Poli, režija Piccinato.

Jutri se bo začela prodaja vstopnic za parter in balkone za to predstavo.

Ljudska prosveta

PROSVETNO DRUSTVO V BARKOVLJAH

ima odborovo sejo v četrtek 7. t. m. ob običajni uri.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR

šole Glasbene Matice ima naslednjo pevsko vajo v četrtek 7. jan. ob 19. uri v običajnih prostorih.

Razna obvestila

TRZASKI FILATELISTICNI KLUB «L. KOSIR»

Danes 6. t. m. bo na željo mlajših članov začetek sestanka za zamenjavo znamk ob 18.30 uri in bo trajal do 21. ure.

Delila se bo revija Nova filatelija štev. 12, kakor običajno vsem članom kluba brezplačno.

Ker bo razstava v dneh 30. in 31. t. m., naročamo članom, da pripravijo svoje prispevke.

Naročnina
PRIMORSKEGA DNEVNIKA
za
jugoslovansko cono Trsta:
posamezna štev. din 10.—
mesečna naročn. » 210.—

Naročila sprejema knjigarna «LI-PA», Koper
Tel. 172.

Skoraj bi zmrznil

20-letna Nela Bertok je prijavila policiji, da je prejšnjo noč izginil njen 50-letni stric Albin Bolčič iz Milj, Ul. Belpoggio 117. Sel je ponoči zdoma v mrzličnem stanju. Policija ga je šla iskat in ga našla na pol zmrzlega na polju na kraju imenovanem pri Bajti v bližini Škofij. Policijski avto ga je prepeljal v glavno bolnico, kjer so mu ugotovili začetek zmrznjenja ter da je bil v vinjenem stanju. Iz bolnice so ga poslali v umobolnico k Sv. Ivanu.

Žeparji v filobusu

23-letna Licia Veselica iz Sacile v Italiji, ki je bila mimogrede po opravkih v našem mestu, je prijavila policiji, da so ji predvčerajšnjim na filobusu št. 10 ukradli denarnico s 6900 lirami.

KINO

Rossetti. 15.00: «Zaliv groma», J. Stewart, J. Dru.
Excelsior. 15.00: «Afriški zaklad», H. Bogart, J. Jones, G. Lollobrigida.
Nazionale. 15.00: «Rimske počitnice», G. Peck, A. Hepburn.
Filodrammatico. 14.30: «Skotski knez», E. Flynn.
Arcobaleno. 14.30: «Kruh, ljubezen in fantazija», V. De Sica, G. Lollobrigida.
Auditorium. 15.00, 18.30, 22.00: «Quo vadis», R. Taylor, D. Kerr.
Astra Rojan. 15.30, 18.20, 21.30: «Največja predstava sveta», J. Stewart, B. Hutton.
Cristallo. (Trg Perugino) 14.00: «Morje izgubljenih ladij», J. Derek.
Grattacielo. 14.30: «Cavalleria Rusticana», A. Quinn, Kerima.
Alabarda. 14.30: «Cesarske vijolice», C. Sevilla, L. Mariano.
Ariston. 14.30: «Zivio Robin Hood» J. Derek, D. Lynn.
Aurora. 14.15: «Kalifornijska osvojitev», T. Wright, C. Wilde.
Armonia. 14.00: «Beli stolp», A. Walli, G. Ford.
Garibaldi. 14.00: «Kidd, morski razbojnik», C. Laughton, Abbott.
Ideale. 15.00: «Pesem Mississippija», R. Middleton, E. Christy.
Impero. 15.00: «Moški, kakšni podležiš», W. Chiari, A. Lualdi.
Italia. 14.30: «Cesarske vijolice», C. Sevilla, L. Mariano.
Viale. 14.30: «Tarzan in lovci na slonovo kost», L. Garker, J. Mac Kenzie.
Kino ob morju. 15.00: «Gusar zelenega otoka», B. Lancaster, N. Cravat.
Massimo. 14.30: «Cena dolžnosti», E. Parker, R. Taylor.
Moderno. 14.00: «Narednik Sam», D. Martin, J. Lewis.
Savona. 14.00: «Ježa rdečih vragov», S. Hayden, B. Russ.
Vittorio Veneto. 13.30: «Priznam», M. Clift, A. Baxter.
Azzurro. 14.00: «Rešite kralja», R. Valentino, A. Deter.
Belvedere. 14.00: «Sinovi mušketirjev», C. Wilde, M. O'Hara.
Marconi. 15.00: «Moloh, bog maščevanja», V. Helfin, W. Handrix.
Novo cine. 14.30: Rudniki kralja Salomona», S. Granger, D. Kerr.
Odeon. 14.30: «Kraljica brez krone», D. Darrieux.
Radio. 14.30: «Nezvestе», P. Crestoy. Mladini izpod 16 let prepovedano.

RADIO

SREDA, 6. januarja 1954.

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

7.10 Jutranja glasba; 7.30 Pregled tiska; 11.00 Solska ura: Opazoval sem lisico; 11.30 Cesar Franck: Simfonija v d-molu - Dirigent L. Stokowski; 14.30 Od Triglava do Jadrana; 14.40 Slovenske narodne o zimskem času; 17.00 Zabavno glasbo izvaja orkester Radia Beograd; 17.20 Harmonika v ritmu; 17.30 Slovanski plesi; 17.45 Dalmatinske narodne ob mandolinah; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 Pisan spored operne, baletne, latske in revijske glasbe; 21.00 S knjižne police: Monserrat «Kruto morje»; 21.30 Slovenske domače za naše poslušalce; 22.00 Vabimo k plesu; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

8.30 Lahke melodije; 9.00 Slovenski motivi; 9.30 Komorna glasba; 10.15 Lepe melodije, lepi glasovi; 10.30 Čajkovski: Hrestač; 10.51 Slavni pianisti in violinisti; 11.30 Dramatizirana zgodba; 12.30 Operni dueti; 13.00 Glasba po željah; 14.15 Kulturni obzornik; 14.20 Popoldanski koncert; 15.00 Bartok: Koncert za orkester; 15.45 D'Indy: «Istar», simfonične variacije; 16.00 Radijski oder - Bekeffi: Neopravičena ura, igra v 3 dej.; 18.30 Smetana: Kvartet za godalni orkester; 20.05 Večerni koncert; 20.30 Lahke melodije; 21.30 Od melodije do melodije; 22.00 Predavanje.

TRST I.

8.30 Jutranja glasba; 11.30 Komorna glasba; 14.30 Melodije in romance; 17.00 Simfonični koncert dirigira Theodore Bloomfield; 20.25 Operetni motivi.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila ob 5.30, 6.40, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

12.00 Opoldanski koncert; 12.45 Zabavna glasba; 13.15 Igrajo veliki in majhni zabavni ansambli; 14.20 Kulturni pregled; 14.40 Naši zbori in ansambli pojo; 15.15 Zabavna glasba; 16.00 Jugoslovanski solisti pred mikrofonom; 17.10 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi; 17.50 Zdravstveni nasveti; 18.00 Zabavne melodije; 20.00 Aldous Huxley: Giocondin smehljaj; 21.00 Pester glasbeni spored.

Mali oglasi

Tiskan časopisni papir v dobrem stanju prodamo po ugodni ceni. — Naslov na upravi lista.

SIVILJA, praktična vseh moških in ženskih del, hodi tudi na dom. Cene zmerne. Naslov na upravi lista.

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI
16. in 17. JANUARJA 1954
DVODNEVNI IZLETI V
LJUBLJANO
ŠTANJEL - BRANIK
DORNBERG - NOVO GORICO
OBROVO
MATERIJO - PODGRAD
POREČ
17. JANUARJA 1954
IZLET V
DUTOVLJE TOMAJ
Vpisovanje do 8. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 29248.

TRETJI DAN BURJE IN SNEŽNIH METEŽEV V TRSTU IN OKOLICI

SUNKI BURJE DO 128 KM NA URO pri doslej najnižji temperaturi -6,1

Burja podrla 200 tonski žerjav v pristanišču, kar je povzročilo okoli 80 milijonov lir škode - Ustavljen pomorski promet, zamude vlakov in veliko skrčenje avtobusnega prometa - Mestni promet normalen - Vrsta manjših nezgod - Zvečer je burja pojemala

Val mraza in pihanje burje sta se včeraj nadaljevala z nezmanjšano silo. Prejšnjo noč so sunki burje dosegli višek 128 km na uro; tudi včeraj zjutraj je burja še divjala s hitrostjo 120 km; njeni sunki pa so se popoldne znižali na 93 km na uro in proti večeru je vedno bolj ponehavala.

Po poročilu meteorološke postaje je znašala včeraj povprečna hitrost burje 50 do 60 km. Včeraj so v Trstu tudi zaznamovali v tej zimi doslej najnižjo temperaturo in sicer 6.1 stopinje pod ničlo. Okoli šeste zvečer je močno snežilo in je burja vrtinčila s snegom, da je bila hoja po ulicah zelo neprijetna. Kasneje po 21. uri je nehalo snežiti in so nudile ulice v središču mesta pravo pravljično sliko s snegom, neštetimi živobarvnimi lučmi in s svojo samoto. Burja je takrat v središču skoraj popolnoma prenehala, kljub temu pa so bile ulice skoraj prazne, ker so bili pešci in vozila zelo redki. Tudi bari in drugi javni lokali so bili prazni, v predmestjih, kjer je bilo mnogo stranskih ulic popolnoma temnih, pa so bile marsikje zaprte tudi gostilne in bari. Zaradi burje so bili po raznih ulicah, posebno pa v Ul. Fabio Severo veliki zameti; ponekod je bila tudi poledica, zaradi česar se je marsikdo opotekel in padel. Tudi avtomobilom je polzelo.

Zaradi burje in poledice je bilo seveda precejšnje število nezgod, ki pa k sreči niso bile resnega značaja. Največ škode je povzročila burja včeraj ob 3. zjutraj ko je na pomolu št. 5 v novem pristanišču podrla veliki žerjav skupno z mostom za raztovarjanje. Žerjav, ki je tehta nad 200 ton, se je zrušil na skladišče premoga angleških čet. K sreči ni bilo tedaj tam nikogar. Žerjav je pri padcu polomil dva prazna železniška tovorna voza, ena njegova ročica pa je zadela v bok ladjo «Renata» ter napravila v njem precejšnjo luknjo. Škoda znaša okoli 80 milijonov lir.

Ledolomilec iz Severnega morja? Ne, le navaden vlačilec v tržaškem pristanišču med včerajšnjim mrazom in snegom.

Zaradi burje so se tudi prevrgale vrvi, s katerimi je bil privezan na pomol parnik «Scipillà»; moštvu se je posrečilo, da ga je ponovno pritrdilo. Zaradi velikih valov nista mogla pristati v pristanišču jugoslovanski ladji «Crna gora» in «Solin», ki morata čakati, da se morje pomiri. V Benetkah pa niso mogle iztovoriti blaga jugoslovanske ladje «Zadar», «Reka» in «Zagreb», ki so zaradi tega zakasnile tudi s prihodom v Trst. Tudi norveška cisterna «Rona» ne more pristati pri pomolu čistilnice «Aquila» in čaka na boljše vreme. Zaradi hude burje tudi še niso mogli dvigniti iz morja dveh železniških tovornih voz, ki sta zdrknila vanj včeraj pri Škednju.

Zaradi snega in zametov je bil tudi skrčen avtomobilski in železniški promet, mnogi vlaki pa so imeli zamude. Na trbiški avtocesti ni bilo prometa s težkimi kamioni, ki so jih preusmerili na obrežno cesto. Tudi promet na cesti med Bazovico in Drago je bil zaradi snega nekaj ur ustavljen. Med Padričami in Bazovico so morali uporabiti snežni plug, da so odstranili na cesti zamet. Danes bo ukinjen promet na raznih avtobusnih progah, kakor n. pr. med Trstom in Benetkami, Genovo, Vidmom, Bellunom, Padovo, Milanom, Cedadom in na mnogih drugih progah. V glavnem pa so redno vozili vsi mestni tramvaji, avtobusi in filobusi. Tudi miljski filobus je redno vozil, pač pa je v Miljskih hribih manjkal nekaj časa električni tok. Po popravilu plinskih naprav je mestno podjetje zopet redno dobavljalo plin. Burja je napravila tudi precejšnjo škodo na električnem omrežju v mestu in predmestju. Kot smo še dejali, so bile ulice v predmestjih v glavnem temne, ker so se razbile skoraj vse žarnice.

Avtomobili Rdečega križa so imeli tudi precej dela, gasilce pa so poklicali na pomoč okoli 30-krat, v glavnem zaradi malih požarov v dimnikih, visečih oknic in zrahljanega ometa.

Včeraj ob 2.40 je burja odtrgala z nekega izložbenega okna v Ul. Ghega 3 železni zastor in ga odnesla na cesto. Civilni policisti so zastor odstranili. Nekoliko kasneje pa je burja podrla vso izložbo in razpršila predmete, ki so bili v njej.

Ob 7.55 je rešilni avto RK prepeljal v bolnico 46-letno delavko Ano Riccobon por. Ceppi z Vrdele št. 1385. Povedala je, da jo je nekaj časa prej v Ul. Vrdela podrl močan sunek burje. Zaradi zloma desnega zapestja se bo morala zdraviti mesec dni. Ob 7.45 je burja podrla na Trgu pri Sv. Ani 16-letnega delavca Petra Frate iz Domus Civica št. 6. Pri padcu si je zlomil levi laket; zato so ga pridržali v bolnici, kjer bo moral ostati 30 dni.

Ob 16.20 je policijski avto prepeljal v glavno bolnico 18-letno Edo Bressan iz Ul. Ovidio 4, ki je padla na glavni postaji na tla. V bolnici jo bodo pridržali 15 dni zaradi morebitne poškodbe trtice. Zaradi poledice je še mnogo ljudi padlo in se laže poškodovalo. Večini so nudili pomoč kar v prostorih Rdečega križa, odkoder so lahko šli domov.

Tudi v jugoslovanski coni STO je bil hud mraz in je snežilo. V Kopru so izmerili 8 stopinj pod ničlo, ni pa bilo burje. Zaradi poledice je zdrknil s ceste v jarek na progi Koper - Piran nov avtopulman «Mercedes», ki je utrpel precejšnjo škodo; žrtev pa ni bilo. Promet je po vsej tej cesti trenutno onemogočen. Zaradi neprehodnih cest so ukinjene nekatere proge, in sicer proti Kortam in Umagu, prav tako so ukinili redni avtobusni promet na progi Koper - Ljubljana. Ta promet je bil zaradi snežnih zametov pri Divači in Senožečah zelo otežkočen in je zato včeraj prišel avtobus iz Ljubljane v Koper s triurno zamudo. Pretrgane so tudi telefonske zveze z Ljubljano, medtem ko so zveze s Postojno zelo slabe.

S SINOČNJE SEJE MILJSKEGA OBČINSKEGA SVETA

ZAČETEK RAZPRAVLJANJA O OBČINSKEM PRORAČUNU

Predlog proračuna za l. 1954 izkazuje le okrog 50 000 lir primanjkljaja - Največji dohodek prinaša občini trošarina

Sinoči je bila v Miljah redna seja občinskega sveta, na kateri so začeli razpravljati o občinskem proračunu za leto 1954. Odsotnih je bilo 13 svetovalcev, občinstva pa sploh ni bilo. Med sejo je župan ponudil svetovalcem, da bi se malo segreli, toplo pijačo.

Po odobritvi zapisnika zadnje seje so občinski svetovalci pred razpravljanjem o občinskem proračunu sklenili poslati pristojnim oblastem pismo s prošnjo, naj bi se razširil tudi na področje A Tržaškega ozemlja zakon o amnestiji in oprostitvi kazni, ki je bil sprejet v Italiji. Župan je med sejo povedal, da namerava občinski odbor organizirati v Miljah umetniško razstavo, da bi tudi na ta način pospešili razvoj turizma.

Nato je odbornik Prodan na kratko obrazložil in utemeljil proračun, ki ga predlaga občinski odbor v odobritev občinskemu svetu. Sledilo je čitanje raznih postavk proračuna o dohodkih, ki so jih občinski svetovalci z nekaterimi pripombami odobrili. Na sinočnji seji so razpravljali in odobrili postavke o dohodkih ter nekaj postavk v izdatkih. Z razpravo o proračunu bodo nadaljevali na seji, ki bo v petek ob 19.30.

Občinski proračun miljske občine za leto 1954 predvideva 141,926.336 lir dohodkov; v tej vsoti je vštetih 13 milijonov lir podpore ZVU za kritje deficita občinskega prevoznikega podjetja ACNA, podpora, ki je bila že odobrena. Žiro-postavke, ki so tudi vštete, pa znašajo 38,699.800 lir. Efektivni dohodki znašajo skupno 103,178.421 lir, od teh znašajo redni dohodki 89 milijonov 378.421 lir, izredni pa 13,800.000 lir.

Največji dohodek prinaša občini trošarina, namreč 44 milijonov lir, skoraj 6 milijonov več kot v letu 1953. To je pripisati predvsem zvišanju trošarine na električni tok. Zemljiški davek pa prinaša občini 1,371.970 lir letno. Proračun, ki ga predlaga občinski odbor v odobritev predvideva efektivnih rednih in izrednih stroškov za 103,226.536 lir, tako da bi primanjkljaj znašal v letu 1954 skupno 48.115 lir.

Predpisi o vožnji sopotnikov na motociklih

Z ukazom ZVU št. 158, ki stopi v veljavo 30 dni po objavi v Uradnem listu, morajo imeti motocikli vseh vrst in cilindrske vsebine, na katerih se pelje poleg vozača še sopotnik, tudi drugi sedež s primernim opornikom za roke in noge za sopotnika, tako da se ta v nobenem primeru ne oprijemlje vozača.

Vožnja sopotnika, poleg vozača, na kolesih s pomožnim motorjem, ki imajo od Inšpektorata za civilno motorizacijo izdano potrdilo (certificato di conformità), je prepovedana.

VČERAJ NEKAJ PRED 18. URO V UL. ROSSETTI

EKSPLOZIJA ROČNE GRANATE ODTRGALA MLADENIČU ROKO

Med preiskavo je policija odkrila v sobi, kjer se je zgodila nesreča, večjo zalogo raznovrstnega orožja, katerega izvor za sedaj še ni znan

Včeraj nekaj pred 18. uro je prebivalce poslopja v Ul. Rossetti 27 in v njegovi bližini presenetila močna zamolkla eksplozija. Dejansko je v omenjenem poslopju v kletni sobi, ki je spremenjena v nekakšno skladišče, eksplodirala v rokah 16-letnega Giovannija Devescovija ročna bomba znamke SIPA. Eksplozija je fantu odtrgala levo roko in mu povzročila še druge hude poškodbe. Takoj po eksploziji so fantu pritekli na pomoč domači, kmalu pa je prišla na mesto tudi ambulanta Rdečega križa, s katero so ponesrečenca odpeljali v «Tržaški sanatorij» v Ul. Rossetti, kjer je bil takoj podvržen kirurški intervenciji.

Pri pregledu so zdravniki razen tega, da mu je eksplozija odtrgala roko, ugotovili še, da so se drobci granate zarili fantu v levo polovico prsnega koša, v sramno kost in v spolovilo. Razen tega ima ponesrečenec tudi močan živčni pretres.

Na kraj eksplozije je takoj šla tudi policija in ostali kompetentni organi, ki so začeli s preiskavo, med katero so našli v sobi, ki meri 5 x 1.70 m kar majhen arzenal raznovrstnega orožja in predmetov, med katerimi: bombo SRCM prazno, 2 traka za naboje, 3 prazne naboje kal. 7.65, filter za plinsko masko, eno bodalo, posodo smodnika, pištolo na zračni pritisk, flobert in seveda ostanke eksplodirane bombe. Policija je zaplenila tudi železno blagajno, katere vsebina pa še ni znana.

V kletni sobi je poleg tega bila še orodna miza, ki je Devescoviju služila za razna dela. Preiskava se nadaljuje. Po nekaterih izjavah v bližini stanujočih ljudi se da sklepati, da zanje ni bilo tajno, da ima fant spravljenega precej raznovrstnega orožja.

Tatovi ne puste pri miru niti ustanove SELAD

28-letni Pittia Silvano iz Ul. Padovan, delovodja pri SELAD, je prijavil policiji, da so tatovi odnesli ponoči z delovnega mesta SELAD v Ul. Vidali 5 nekaj desk in tramov ter rdečih signalnih lučk, zaradi česar je utrpela ustanova 27.000 lir škode.

Burja je nanesla v nekaterih ulicah večje kupe snega, ki so ga delavci ves dan odstranjevali, da ne bi oviral promet.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 5. januarja 1954 se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 9 oseb, poroke pa so bile 3.

POROCILI SO SE: šofer Mirko Jurišević in gospodinja Flora Palombieri, kmet Mason Roscoe Beacham in gospodinja Ilia Ghegia, uradnik Giovanni Franca in šivilja Gisella Paoletti.

UMRLI SO: 85-letni Matteo Grabelli, 76-letni Karl Pernarčič, 50-letna Antonija Stok por. Taučer, 59-letni Nicolo Parenzan, 68-letna Ivana Semič vd. Sedmak, 50-letna Ida Dose por. Sebastiani, 89-letna Anna Candussio vd. Arculin, 77-letna Clementina Bressan vd. Bregant, 78-letni Ivan Kocman.

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Buonarotti 11.; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro in Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

VREMENSKO POROCILO

Sinočnje vremensko poročilo tržaškega meteorološkega zavoda ob 17. uri za včeraj se glasi: Najvišja temp. - 1,6, najnižja - 6,1, ob 17. uri - 2,2, zračni tlak 1011,

ZA GAMSI V STENE

(Lovska zgodba z Bovškega)

Nedeljsko zimsko popoldne sva z očetom sedela v vaški gostolni na Srpenici in v prijetni družbi pokušavala zlato kapljico. Zunaj je naletaval sneg, ki je proti večeru bil vedno bolj gost in je kazalo, kot bi kdo bele krpe trgal in jih usipal z neba. Počasi se je stemnilo. Prižgali so luč, ki se je toplo razlila po sobi. Vsi smo bili zadovoljni, da smo na toplem, zunaj pa je gospodarila zima z vetrom in snegom.

Vrata se odpro in z mrzlim pozdravom zime vstopi kot iz dima naš stari znanec Ivan Trebše, po domače smo mu rekli Rojčič. Bil je majhne a široke postave, z dolgimi brki, že precej star možak, pa tudi star lovec. Vedeli smo, da bo zdaj na vrsti kaka lepa lovska zgodba in smo se ga zato zelo razveselili. Znal jih je namreč kot nihče daleč naokoli. Prisedel je k naši mizi in kar na hitro popil nekaj kozarcev vina. Najbrž je tako poudaril, da je v zamudi in mora nadoknaditi in nas dohiteti. Dobro kapljico ima tudi rad. Kot smo vsi pričakovali, se mu je kmalu odvezal jezik in na vrsto so prišle vsakovrstne lovske zgodbe. Lovci so itak znani, da radi pripovedujejo, znano pa je tudi to, da se večini lovcev ne sme vsega verjeti, kar povedo. Lovska latovščina pravimo zgodbam, ki so le malo preveč neverjetne. Naš Rojčič je morda kako svojo zgodbo včasih preveč «zabelil» in so bile v glavnem po Serpenici že vse poznane, pa smo jim «vere» dali.

«Povedal vam bom zgodbo iz časov, ko je pri nas bilo še mnogo divjadi, ki je danes že precej iztrebljena. Če si se včasih povzpel v Skrilo, si videl gamsov, kolikor si hotel, danes ne srečaš nobenega, pa če se še tako nastavljaš».

Vsi smo poznali Skrilo, strmo in gladko steno, ki je še dandanes zavetišče za srne in gamse, poznali smo ozko in nevarno stezo, ki kot nekakšna polica vodi skozi steno. Tako živo sem si jo pričaral pred oči, da sem skoraj preslišal začetek zgodbe, ki jo je stari lovec začel pripovedovati.

«Ne vem več točno, kdaj je to bilo, menda okoli leta 1908., ko sem poslednjič videl od blizu in skupaj toliko gamsov. Odpravila sva se s Solarjem, saj ga poznate; puško na ramo in vsak je imel po dva psa s seboj. Z dnevom sva že bila v Skrilu. Odpeljala sva pse v drugo stran stene in jih tam izpustila, midva pa sva čakala na tej strani, da nama psi pritisnejo divjad pred puške. Kmalu sva začula divje lajanje, ki je pomenilo, da so psi vzdignili rogate in bradate štirinožce, ki jih pa nikakor ni hotelo biti po stezi. Pošljem Solarja, naj gre na drugo stran pogledat, zakaj so psi priredili tak koncert. Da niso morda medveda spodili, sem se pošalil. Solar je izginil po stezi, psi pa so še kar neprej cvilili in lajali. Tudi jaz bi bil najrajši zavpil. Od lovske nestrpnosti sem cepetal na mestu in klical vse hudiče na kup. Končno pa se nisem mogel več zdržati in sem se napotil tudi jaz po previsni stezi na ono stran stene. Bližal sem se nekoliko sredini, ko se mnenadoma začul, da se mi lajanje psov približuje in že zagledam kakih 300 metrov pred seboj čredo sedmih gamsov, ki jih psi v diru podijo proti meni. V hipu sem spoznal smrtno nevarnost, ki mi je pretila, če me na ozki polici, kjer se nikamor ne morem umakniti, dosežejo gamsi. Od groze so se mi naježili lasje na glavi. Nazaj nisem mogel, ni bilo misliti na to, levo je bila stena, desno pa je v globokem prepadu prežala smrt. Puška mi je mrtva omahnila na roki, saj si tudi z njo nisem mogel nič pomagati. Podrl bi morda enega kozla, zato bi me že takoj naslednji prevrnil v smrt, ki je že vihtela nad menoj svojo koso.»

S pošastno naglico so se gamsi bližali, za njimi pa so drveli psi. In v poslednji sekundi, ko sem se imel že za mrtvega, mi je šinila v glavo rešilna misel. V hipu sem se vrgel podolgoma plosko na stezo, v tem pa so že gamsi šinili v divjih skokih čez mene in takoj za njimi še psi. Kolona je izginila za steno, jaz pa sem se še ves trepetajoč vzdignil in vsedel na stezo. Vsega me je oblil pot in še dolgo nisem mogel k sebi. Res, še danes ne vem, kako sem tedaj ostal živ in pravo čudo je, da nisem popolnoma osivel.»

Dokaj časa smo bili vsi pod vtisom živahnega pripovedovanja, dokler nam niso prazni želodci začeli oznanjati čas večerje.

JANKO ROT

VSE ZA REKLAMO!

Reklama je postala danes menda že bolj važna od same kakovosti blaga, ki se skuša z njeno pomočjo razpečati. Trgovec ali katerikoli podjetnik, ki bi skušal nadaljevati s svojim delom in bi ne upošteval tega dejstva, je obsojen na polom. Primer tistega Američana, ki je sestavil recept za izdelovanje Coca Cole, je poznan. Mož si je namreč umislil recept te pijače, ni ga pa znal izkoristiti. Neki drugi Američan pa, ki je bil bolj «sodobno» usmerjen, je ta recept odkupil za malenkostno ceno, pognal v reklamo več milijonov dolarjev in danes žanje uspehe v milijonih in milijonih dolarjev. In prav gotovo ni Coca Cola tako sijajna pijača, da bi se mogla meriti z drugimi podobnimi pijačami, ki so pa propadle ali pa ostale več ali manj nepoznane. Mož je pač znal!

Toda ni bil samo ta Američan tako «sodoben». Če se namreč ozremo okoli sebe, nas na vsakem koraku kar bodejo v oči najrazličnejše okusne in neokusne reklame.

Tudi neki francoski knjigarnar je uvidel, da brez reklame ne bo šlo, zato si je umislil dokaj «originalno» reklamo. V svojo knjigarno si je postavil robota «Gustava», ki ga vidimo na sliki, da bi tako pritegnil več «ljubiteljev» knjig. Če bi se stari francoski literarni klasiki ponovno obudili k življenju in videli, kakšna sredstva mora uporabljati sodobni knjigarnar, da bi se pripravil človeka do branja, bi se verjetno slabo počutili, ali pa bi se celo pokesali, da so nekoč «ustvarjali».

NEKAJ O «VISOKOPRODUKTIVNIH POLJEDELSKIH PODJETJIH»

KLJUB VISOKI MEHANIZACIJI SOVHOZI SLABO NAPREDUJEJO

Stoodstotna mehanizacija že leta 1950 - Ruska krava daje 2000 litrov mleka na leto, holandska pa 3800 - Nesorazmerje med plačami in nagradami vodilnih kadrov in plačami osnovne delovne sile

O sestanku centralnega komiteja komunistične partije Sovjetske zveze, ki je bil lani septembra v Moskvi in ki je obravnaval v glavnem gospodarska vprašanja Sovjetske zveze, smo precej pisali. Zanimivo pa je, da so na sestanku plenuma zelo malo govorili o sovhozih. Kljub temu pa, da je bilo to vprašanje le mimogrede omenjeno, se je v glavnem govorilo o njihovih pomanjkljivostih in neuspehih. V zaključnem sklepu, ki je bil izdan ob koncu sestanka, je bilo o sovhozih rečeno, da «še niso postali vzorna, visokorentabilna socialistična gospodarstva». Ob tej priložnosti so ugotovili, da je pridelek poljedelskih kultur na sovhozih nizek in da je nizka tudi produktivnost živinoreje. Posebej pa sta bili še poudarjena neekonomičnost in nerentabilnost sovhozov.

Če pogledamo novejšo zgodovino Sovjetske zveze in sicer če začnemo z letom 1939. bomo opazili, da te ugotovitve o sovhozih niso nove.

Stalin je leta 1937. na 17. kongresu VKP(b) izjavil: «... če primerjamo velikanska državna sredstva, ki so bila investirana v sovhoze, z današnjimi dejanskimi rezultati sovhozov, dobimo velikansko nesorazmerje na škodo sovhozov...» Stalin je torej že tako rekoč kmalu doživel poraz v svojem načrtu, po katerem bi morali sovhozi postati «velikanske tovarne» na sovjetskem podeželju. Medtem ko je bil v obdobju od l. 1928. do l. 1932. zabeležen velik napredek glede ustanavljanja sovhozov, setvenih površin kakor tudi proizvodnih sredstev na podeželju, se je z letom 1935. vloga in mesto sovhoza v celotnem sovjetskem poljedelstvu menjala. Število sovhozov, je začelo padati in velikanska zemljišča se počasi začnejo vračati h kolhozom. Dolgo bo je trajala borba proti «gigantomaniji» in popolni specializaciji, ki sta celo po sovjetskih trditvah slabo delovali na razvoj sovhozov.

V oktobru 1952. je na 19. kongresu VKP(b) Malenkov navedel visoke proizvodne cene žitu, mesu in mleku in pri tem izjavil, da je to glavna šibkost sovhozov. On pri tem ni navedel konkretnih podatkov, toda na 20. kongresu KP Bele Rusije je bilo ugotovljeno, da je 53 odst. sovhozov v letu 1951 delalo z izgubo.

Sovjetska zveza je hotela spremeniti sovhoze v vzhodna, visoko produktivna podjetja in jim je zato dobavljala čimveč mehanizacije. Že leta 1937. je mehanizacija v sovhozih znašala: za oranje 97 odst., ze sejanje žit 98 odst., za setev bombaža 96 odst., za sajenje sladkorne pese 100 odst., za žetev žit 95 odst., za ruvanje sladkorne pese pa 100 odst. Leta 1950. pa je bilo rečeno, da so vsa poljska dela v sovhozih popolnoma mehanizirana. Vendar pa je treba pri tem pogledati tudi na nekatere konkretne uspehe. Dočim se je povprečni hektarski pridelek bombaža precej zvečal, je ostal hektarski pridelek žit še nadalje zelo nizek. Pridelek žita v žitorodnih sovhozih je bil v obdobju od leta 1937. do 1940. komaj 8.6 do 9.9 centov na hektar, dočim je v letu 1950. dosegel komaj 11 centov. Za vzorna gospodarstva, kjer je mehanizacija na taki višini, so te številke zares porazne.

Tudi kar se tiče živinoreje v teh sovhozih je stanje dokaj kritično. Hruščov je v svojem poročilu na septembrskem sestanku plenuma lanskega leta izjavil, da so imeli v letu 1953. sovhozi nič manj kot pol milijona krav manj, kot pa leta 1935. V letih 1938 1939 in 1940 je dala vsaka krava na sovhozu povprečno 1.737, leta 1949. pa 2.000 litrov mleka (dočim je povprečje na kolhozih le 1.000 litrov). Toda tudi teh 2.000 litrov mleka, ki jih daje povprečje iz leta 1949., je še daleč za povprečjem v drugih kmetijsko naprednih državah, kot na primer v Nemčiji, kjer je povprečje 2.500 litrov, v Veliki Britaniji 2.800 litrov, v Belgiji 3.400 litrov, na Holandskem pa kar 3.800 litrov mleka na leto. In ta primerjava prav gotovo ne govori preveč pohvalno za toliko opevana «visokoproduktivna poljedelska podjetja», kar naj bi bili sovhozi v SZ.

Popolnoma razumljivo bi bilo, da bi se na zadnjem sestanku plenuma, na katerem so obravnavali, kot smo že rekli, predvsem gospodarska vprašanja, bili pozanimali tudi za vzroke teh neuspehov. Toda o tem ni bilo govora. Vzroke neuspehov na sovjetskem podeželju je treba iskati v samih odnosih na podeželju odnosno v vlogi, ki jo je sovjetska birokracija določila sovhozom.

V sovhozih velja kot v industriji pravilo, da pripadejo vsa osnovna proizvajalna sredstva državi. Vse delo na sovhozih odpravljajo najemniški delavci, ki sprejemajo plačo od države. Ti delavci ne sodelujejo niti pri upravi, niti pri razdeljevanju dobičkov, ampak samo kot tehnično osebje v proizvajalnem procesu. Glavna oseba, to se pravi glavni činitelj, ki določa o vsaki stvari kar se tiče sovhoza, je njegov direktor, ki je «najmerodajnejši reditelj in ki osebno odgovarja za delo vsega sovhoza».

Direktorja postavlja neposredno ministrstvo. Direktor ima pravico sprejemati delavce in jih odpuščati. Potemtakem so vprav tisti, ki so soudeleženi pri vsem proizvajalnem krogotoku sovhoza, dejansko le najpreprostejša najemniška delovna sila, ki ni niti v najmanjši meri zainteresirana na uspehu sovhoza. Pri tem pa je tudi plačilna metoda tako urejena, da niti najmanj ne vpliva kot nekak stimulans ali gibalna sila, ki naj bi osnovno delovno silo vsaj na tak način privedla do večjega zanimanja za uspeh sovhoza. Nasprotno, sistem plač ima prav obraten učinek, kajti direktor in njegovi najožji sodelavci imajo razmeroma visoke plače, dočim so plače navadnih delavcev zelo nizke.

Sistem plačevanja temelji na dveh predpostavkah, in sicer na osnovni plači in na nagradah, toda te nagrade ne gredo na račun morebitnega učinka, odnosno na račun večjega ali manjšega pridelka, pač pa na račun prekoračenja norme. To pravilo pa, ki je veljalo v celoti le do 1942 leta, je bilo po vojni le nekoliko spremenjeno, in sicer tako, da so delavci dobili poleg plače tudi nagrado v pridelku, vendar pa le do največ 100 kg žita na leto za preprostega delavca in 133 kg žita na brigadirja traktorske brigade. Seveda so dobili direktorji vse drugačno nagrado, saj imajo pravico poleg že itak mnogo višjih plač dobiti tudi štiri stote žita ter 100 kg mesa.

V zadnjem času se skuša ustvariti še večja razlika med vodečimi kadri in navadno delovno silo. Direktor sovhoza, agronom in glavni mehanik nekega sovhoza odnosno traktorske postaje imajo pravico nagrade v višini enomesečne plače za pravočasno izvedeno setev, kakor tudi enako vsoto za pravočasno žetev. Če pa neki sovhoz izpolni ob pravem času setev, žetev ter tudi odda državi določeno količino žita, mleka, volne in mesa, imajo isti trije funkcionarji pravico na še nadaljnji dve mesečni plači.

Po drugi svetovni vojni, in sicer leta 1947. so izdali še poseben sklep o nagradah vodilnim funkcionarjem in specialistom na sovhozih. Med drugim so uvedli dopolnilne plače za one specialiste, ki delajo delj časa na sovhozu. Tisti strokovnjak, ki dela na nekem sovhozu od 3 do 10 let, dobi 10 odstotkov dopolnilne plače, kdor pa dela nad 15 let, dobi že 30 odst. dopolnilne plače.

Po izjavah sovjetskega gospodarstvenika Nedeljina dobi vodilni kader kakega sovhoza tudi nagrade v višini 12 ali celo 24 mesečnih plač. Navaden traktorist pa sme dobiti največ od 20 do 30 odstotkov vse svoje plače, to se pravi da dobi direktor na leto, v najboljšem primeru seveda, kar 36 mesečnih plač, dočim jih sme dobiti navaden traktorist kvečjemu 16. Poleg tega pa so plače zelo različne, saj so direktorji dobro plačani, dočim je navaden delavec le slabo plačan. Kot primer za to bomo navedli sledeče: Sovjetski časopis «Gospodarska vprašanja» iz leta 1951. v svoji 2. številki piše, da so v tihoretskem sovhozu bile izplačane sledeče nagrade: direktor sovhoza je dobil za nagrado 27.500 rubljev, šef agronom 29.500 rubljev, šef inženir 27.500 rubljev, glavni knjigovodja 16.500 rubljev samo za nagrado. Povprečna letna plača delavca pa znaša kvečjemu 6.000 rubljev.

Povsem razumljivo, da te velikanske razlike ne morejo vplivati dobro na osnovno delovno silo na sovhozih in tu bo verjetno vzrok za neuspehe v teh «vzornih» gospodarstvih. Kot smo že rekli, se na sestanku plenuma centralnega komiteja niso spuščali v podrobnosti glede tega, vendar pa so sklenili, da bodo odslej dovolili posameznim sovhoznim delavcem povečati svojo hišnico od 0.15 ha na 0.5 ha in da bodo dali sovhoznemu delavcu posojilo od 5.000 do 15.000 rubljev za gradnjo stanovanja ob malenkostnem 2-odst. obrestovanju za dobo 10 let. Ta ukrep, ki je prav gotovo bil napravljen zato, da bi s temi olajšavami privezal sovhoznega delavca na sovhoz, je hkrati dokaz, da so bile razmere na sovhozih dokaj težke in te so vplivale tudi na slab razvoj sovhozov in dosledno s tem na nizko proizvodnjo in slabo rentabilnost teh «vzornih kmetskih gospodarstev».

DOBRE IN SLABE STRANI «POZNE ZRELOSTI»

ALI BREZDELJE POSPEŠI STARANJE?

Proučevanja, ki še niso dala končnih zaključkov - Ugotovitve, ki pa veljajo le za našo dobo - Učna zmogljivost je na višku pri 22. letu starosti - Spomin je ključ do izobraženosti

Za literaturo o psihologiji «pozne zrelosti», to je priletnosti, je najbolj značilno skoraj popolno pomanjkanje sistematičnih raziskovanj. Nekatere od na tem področju objavljenih študij temeljijo na pičlih podatkih in slonijo često na neprimerni metodologiji. Poleg tega sploh ni nobenih domnev in teorij, ki dajejo takim študijam šele pravo organičnost, študijam, ki so zato često bolj opisi kot prave in resnične znanstvene razlage. Zato bomo skušali zbrati sliko psiholoških vidikov staranja. Študije na tem področju še niso mnogo napredovale in kasnejša raziskovanja bodo morda lahko te trditve korenito spremenile. Poleg tega je treba uvaževati, da imajo sedaj živeče priletne osebe, poleg tega, da čuti njihovo telesno tkivo razmere zadnjih šestdesetih in sedemdesetih let, prav posebna kulturna izkustva. Večina sedaj priletnih ljudi je doraščala v dobi, ko je bil študij preko osnovnih šol privilegij redkih in v kateri so bile vzgojne metode še zelo zaostale. Umstvene razmere, v katerih so ti ljudje preživeli dober del svojega življenja, so se z drugimi besedami verjetno zelo razlikovale od intelektualnih razmer, v katerih bodo živeli tisti, ki se bodo postarali v prihodnjih 50 letih. Zaradi tega bodo mogoče študije o psihologiji «pozne zrelosti», ki jih bodo napravili na primer leta 2000, dovedle do precej drugačnih zaključkov kot jih lahko napravimo v sedanjem trenutku. Vpliv kulture na psihologijo staranja še ni očrtan.

Tako smo postavili premise, ki osvetljujejo relativizem pojavov, o katerih nameravamo govoriti. Preidimo zdaj k pregledu zaključkov, do katerih so prišli znanstveniki, ki so raziskovali psihološke pojave v zvezi s priletnostjo.

Iz raznih študij izhaja, da se ponavljanje slušnih hib povečuje s porastom starosti; zlasti glede visokih zvokov. Znano je nadalje, da je tudi pomanjkljivosti vida česte opaziti pri ljudeh v višji starosti; Weston in drugi so nedavno ugotovili, da začne padati hitrost vidnega dojemanja kmalu po tem, ko je človek dorasel. Že nekaj časa je tudi znano, da upada «motorna reakcija» postopoma s staranjem človeka. To upadanje pride zlasti do izraza pri nalogah, ki zahtevajo takojšnjo in energično reagiranje, in je bolj očitno pri delu, s katerim se posameznik v svojem življenju ni mnogo ukvarjal ali pa ga bolj zanemarjal.

Poseben dokaz za dejstvo, da delo znatno prispeva k ohranitvi ročne spretnosti nudijo Milesove študije. V članku z naslovom «Starost in človeška družba» je Milese prikazal, kako so obdržali na mehanično delo navajeni priletniki popolnoma svojo delovno spretnost in opravljali razna montažna dela prav tako hitro kot odrasli mladi ljudje, pa tudi hitreje kot 50 do 60 let stari delavci, ki niso bili vajeni enakega dela.

Pri primerjanju ročne spretnosti priletnikov in mladih ljudi moramo upoštevati, da le redko delavci izrabijo vso svojo zmogljivost, in da zato upadanje motorne in čutne reakcije ne pomeni nujno tudi upada delavčeve zmogljivosti. Priletni delavec je lahko bolj vesten kot mladi delavec, ima pa lahko tudi večjo spretnost in prisotnost duha pri raznih nujnih položajih; pri izvrševanju zamotanih nalog lahko obdrži svojo delovno kapaciteto kljub upadanju motornih in čutnih reakcij s tem, da ustvari novo delovno metodo, ki odtehta omenjeno upadanje.

Razni znanstveniki so raziskovali sposobnost odraslih ljudi za uk. Thorndike je pri enem od svojih prvih raziskovanj na tem področju našel, da je bilo od 22 let — ko se doseže najvišjo mero učne kapacitete — pa da 45 let upadanje te zmogljivosti rahlo in da povprečno ne preseže splošno 10 odstotkov; nasprotno se je pa po 45 letih to upadanje hitro večalo.

Pri tej točki bi bilo umestno pripomniti, da potrjujejo številni poskusni podatki mnenje, da tisti, ki se vse svoje življenje ukvarjajo z raznimi problemi in čitajo ali se uče raznih stvari, mnogo bolj ohranijo svojo sposobnost kot tisti, ki imajo drugačno intelektualno življenje za seboj.

Glede tega je pa treba poudariti, da temeljijo mnogi poskusi glede sposobnosti za učenje, ki so jih napravili s priletnimi osebami, na popolnoma umetnih pogojih, tako da tozadevnih izsledkov ni mogoče dobesedno vzeti za praktične namene. Treba je nasprotno upravičeno domnevati, da imajo starejše osebe v primerih z mlajšimi določeno prednost pri učenju.

Sedaj še nekaj pripomb o spominu. Ker je spomin ključ do izobraženosti — saj veže človeka z njegovo preteklostjo in mu omogoča uporabljanje preteklih izkustev za reševanje trenutnih problemov — je usoda, ki jo doživlja spomin v starejših letih, največje važnosti. Večina dosedanjih raziskovanj o spominu, je bila žal precej površna. Med drugim navadno niso upoštevali dinamične narave spomina in njegovih odnosov z osebnostjo. V vsakem primeru se pa zdi, da se pojemanje spomina povečuje z naraščanjem mnemotehničnega kompleksa in da bolj izobražene in razumne osebe doživljajo mnogo manjšo izgubo spomina kot osebe srednje ali manj kot normalne razumnosti.

Če pregledamo izsledke eksperimentalnih raziskav razumnosti, ki so jih napravili s priletnimi osebami, je treba pripomniti, da so ti poskusi, pri katerih se zahteva znatne urnosti, za starejše ljudi precej mučni in pomenijo zato v določenem smislu za nje neko krivico. Res je, da so starejše osebe bolj počasne, vendar često izravna to počasnost večja izkušenost.

K temu bi bilo pripomniti, da dejansko niso ugotovili, če veljajo raziskovalni poskusi z mladimi in odraslimi tudi za priletne in stare ljudi. Tako je na primer lahko poskus značilen, če so ga napravili z učenci neke šole, hkrati pa brez vsakega pomena, če bi ga hoteli uporabiti za presojo spretnosti, s katero lahko star človek reši določeno nalogo. Opozarjamo glede tega, da večina psihologov priznava, da navadni raziskovalni inteligenčni poskusi ne pokažejo vseh visokih duševnih značilnosti; tako zlasti ne nudijo možnosti merjenja nekaterih najvažnejših funkcij, kot sta naraščanje spomina in njegovih odnosov z osebnostjo. V vsakem primeru se pa zdi, da se pojemanje spomina povečuje z naraščanjem mnemotehničnega kompleksa in da bolj izobražene in razumne osebe doživljajo mnogo manjšo izgubo spomina kot osebe srednje ali manj kot normalne razumnosti.

Če pregledamo izsledke eksperimentalnih raziskav razumnosti, ki so jih napravili s priletnimi osebami, je treba pripomniti, da so ti poskusi, pri katerih se zahteva znatne urnosti, za starejše ljudi precej mučni in pomenijo zato v določenem smislu za nje neko krivico. Res je, da so starejše osebe bolj počasne, vendar često izravna to počasnost večja izkušenost.

K temu bi bilo pripomniti, da dejansko niso ugotovili, če veljajo raziskovalni poskusi z mladimi in odraslimi tudi za priletne in stare ljudi. Tako je na primer lahko poskus značilen, če so ga napravili z učenci neke šole, hkrati pa brez vsakega pomena, če bi ga hoteli uporabiti za presojo spretnosti, s katero lahko star človek reši določeno nalogo. Opozarjamo glede tega, da večina psihologov priznava, da navadni raziskovalni inteligenčni poskusi ne pokažejo vseh visokih duševnih značilnosti; tako zlasti ne nudijo možnosti merjenja nekaterih najvažnejših funkcij, kot sta na primer ustvarjalna moč in sposobnost presojanja.

Pri študijah psihologije višje starosti niso do zdaj dovolj skrbno upoštevali niti individualnih razlik, ki jih najdemo pri procesu staranja, niti posameznikov, ki ohranjajo svojo telesno in duševno moč skoraj nedotaknjeno do zelo visoke starosti. Želeti bi bilo, da bi z poglobitvijo študij o teh srečnih posameznikih uspelo povečati število tistih, ki uživajo te prednosti.

Na podlagi vsega tega menda lahko zaključimo, da so raziskovanja psihologije staranja kljub naraščanju zanimanja za gerontološke študije še vedno preveč pičla in da obsegajo preveč omejeno področje. Le zelo malo vemo o motornih in čutnih variacijah priletnih. Poleg tega tavamo skoraj v popolni temi glede vzrokov naježjih duševnih motenj v višji starosti.

PLIN IZ NAFTE

Britanski minister za gorivo in elektriko, Geoffrey Lloyd, je nedavno obiskal novo tovarno za proizvodnjo plina iz ostankov nafte, ki so pretežki, da bi jih lahko uporabljati kot pogonsko gorivo. Ta tovarna je pričela februarja proizvajati svetilni plin za londonski okraj Sydenham po procesu, ki ga je iznašla bivša «South Metropolitan Gas Company». Pri dnevni proizvodnji 22.650 kubičnih metrov plina iz ostankov nafte prihranijo letno kakih 22.000 ton premoga.

Plin, ki ga dobijo iz težkega olja, ki je ostanek pri proizvodnji bencina in Dieselovega olja, se v ničemer ne razlikuje od svetilnega plina iz premoga. Med znanstvenimi raziskavami, ko so iznašli nov proces, so odkrili tudi nove katalizatorje, ki pospešujejo kemično reakcijo med težkim oljem in paro. Pozneje pa so ugotovili, da lahko te katalizatorje uporabljajo tudi za izboljšanje plina iz premoga in metana. Raziskave o vplinjenju nafte so dovedle tudi do raznih drugih dragocenih odkritij pri raziskovanju metod za proizvodnjo plinov brez premoga.

BERJA

MARCA 1953: *«Najbližji Stalinov prijatelj, njegov najzvestejši učenec in najbolj hraber tovariš»*

DECEMBRA 1953: *«Agent internacionalnega imperializma, izdajalec in vohun, prodan tujim vohunskim službam»*

1.

Po Stalinovi smrti je izšel v moskovski «Pravdi» članek, v katerem smo med drugim brali sledeče: «Ves svet se je lahko prepričal, da je slavna zastava miru nošena in še nadalje visoko razvita, v močnih rokah Malenkova, Berje in Molotova, t. j. najbližjih prijateljev, najzvestejših učencev in najbolj hrabrih tovarišev Stalinovih. Da, stalinska politika miru je v dobrih rokah.» To je bilo 9. marca lanskega leta. Danes pa je eden izmed tistih treh «najzvestejših, najbolj hrabrih» Stalinovih tovarišev že pokojni in ne da bi bil umrl naravne smrti, ampak so ga «likvidirali» njegovi najožji sodelavci danes že «najzvestejši Stalinovi tovariši».

Že iz tega je vsakomur znano, da gre za Lavrentija Berjo, ki je bil pred dnevi za zaprtimi vrati obsojen in takoj nato usmrčen. Poglejmo sedaj, kdo je bil ta «najbližji in najzvestejši» Stalinov sodelavec in hkrati «agent internacionalnega imperializma».

Lavrentij Pavlovič Berja bi bil v kratkem dovršil 55. leto starosti. Rodil se je namreč 29. marca 1899. leta. Njegovo rojstno mesto Markheuli je le 10 km oddaljeno od Sukhuma, ki je poznana luka in letovišče ob kavkaški obali Črnega morja, v Gruziji. Berja je pripadal plemenu Abkavov, ki povečini živi v planinah in je precej primitivno.

Prvih deset let svojega življenja je Berja preživel v Sukhumu, ki je bilo edino mesto v Abkazu. Tu ni bilo tedaj niti gimnazije ali katere koli nižje srednje šole in zato so otroci, ki so hoteli nadaljevati katero koli šolo, zahajali v cerkvene zavode. Berja je bil poznan kot izredno nadarjen dijak in njegovi učitelji so ga zato celo hvalili kot odličnega dijaka. Leta 1915. je imel Berja 16 let in njegovi starši so ga poslali v mesto Baku, kjer je obstajala tedaj neka posebna šola za mehanične konstruktorje. Tam je Berja preživel več let.

Leta 1917., ko je bilo Berji 18 let, se je začel ukvarjati z revolucionarnim delovanjem. Mladina mesta Bakuja je bila poznana kot zelo borbena. Vodili so jo Saumijan in sedanji minister za trgovino v Sovjetski zvezi Nikojan. Toda 1917. leta je bila še vojna in Berja je bil mobiliziran. Dodeljeno mu je bilo mesto v neki vojaški enoti, ki je bila poslana na romunsko fronto. V uradnih biografijah, ki so bile napisane v času, ko je bil Berja še «veličina», se poudarja, da se je tudi v vojski udejstvoval kot revolucionar ter da je bil odličen govornik, ki je kar vlekel vojake na svojo stran. Ko je Berja prebil nekaj mesecev na fronti, se je vrnil v Baku, kjer je nadaljeval šolo. In v tem času se je po istih podatkih začel ukvarjati s političnimi problemi mnogo bolj intenzivno.

V tem času se tudi začenjajo njegove prve zveze z Mikojanom, ki je, kot smo že rekli, bil tedaj voditelj revolucionarnega pokreta na tem področju, dočim je bil Berja do tedaj še nepoznana oseba. In vprav Mikojan je bil tisti, ki je začel dvigati Berjo na njegovi lestvici naglega vzpona. Vsa poznejša Berjeva «kariera» temelji na tistih prvih položajih, ki mu jih je dal Mikojan.

Berja se je začel dvigati v času revolucije leta 1917., toda kontrarevolucija, ki je bila v teh predelih zmagovita je za trenutek zavrla njegov nagel vzpon. Berja se je umaknil v zaledje. Protirevolucionarji so prevzeli oblast v Bakuju in «likvidirali» 26 komisarjev Bakuja. Berji pa je v teh hudih razmerah uspelo izogniti se temu in je prav tedaj z uspehom dokončal šolo ter postal «tehnični arhitekt».

Mikojan je tedaj s težkim naporom zbiral bolševiške sile v Bakuju, ki jih je kontrarevolucija razpršila in zdesetkala. Mikojan je delal strogo po navodilih iz Moskve, medtem ko sta se Saumijan in Džaparidze ločila od njega in poskušala ustvariti neko skupno fronto z ostalimi strankami in prišla tako do neke vrste oblasti. Mikojan pa je stopil v zvezo s Kirovim, ki je bil tedaj v Astrahanu in mu po tajnih kanalih pošiljal bencin. V tem odobju so v Bakuju vladali menševiki in tako imenovani «musavatisti» t. j. pripadniki neke nacionalistične stranke enakosti. Toda menševiki, kakor tudi musavatisti, so smatrali boljševike za stranko brez večje važnosti. Mikojana so aretirali in ga kmalu nato tudi izpustili.

Leta 1919. je prišel v Baku Ordžonikidze, ki je bil Stalinov prijatelj in ki je pozneje postal član politbiroja v Moskvi. Ordžonikidze je poskušal z Mikojanom dvigniti upor, vendar mu to ni uspelo in zato sta z Mikojanom pobegnila iz Bakuja ter se vrnila v Baku šele z rdečo armado. Berja pa je v vsem tem času srditih borb ostal nekako v zatišju. Njegovo delovanje ni bilo niti opazno.

Ko pa so po osvoboditvi Bakuja s pomočjo rdeče armade boljševiki prevzeli oblast, je začel Berja ponovno postajati važen. Takoj je dobil večjo nalogo. Poslali so ga na ilegalno delo v Gruzijo. Tam je imel mnogo prijateljev in znancev in to predvsem med dijaki in visokošolci v Tiflisu, ki so pa bili po veliki večini menševiško usmerjeni. Tu bi moral Berja delati, toda kmalu so ga zasledili, ga aretirali in tako je čepel nekaj mesecev v zaporu, dokler se ni leta 1920 vrnil v Baku, kamor so ga poslali menševiki s silo. Berja se je vpisal na tehnično šolo, ki je bila ravnokar ustanovljena. Leta 1921 pa Berja obesi šolo na klin in tedaj se začne njegov nagel vzpon in sicer v Čeki t. j. v oddelku notranje državne varnosti, to se pravi v tajni policiji. Kmalu je Berja postal pomočnik šefa. Čeke za Adzerbejdžan.

Glavni sovražnik sovjetskega režima v Adzerbejždanu so bili že prej omenjeni musavatisti, Četudi so boljševiki imeli v svojih rokah vso oblast v Transkavkaziji, so bile tam razmere dokaj burne in od povsod so prihajale vesti o uporih. Povsem razumljivo, da je zato imela Čeka velik pomen. In zato je Berja postal «važna oseba». Temu se je Berja oddolžil s tem, da je prav energično «čistil» te pokrajine. Njegov šef Čiadžidze, ki je bil hkrati šef Čeke na vsem tem področju, je bil obtožen, da je imel zveze s kontrarevolucionarji in zato je bil na kratko «očiščen». Po nekih trditvah je bil vprav Berja tisti, ki ga je zatožil.

Tedanje glavno delo, ki ga je opravljal Berja, je bilo temeljito «čiščenje» v vrstah dijaške mladine Adzerbejdžana, ki jo je Berja dobro poznal in zato tudi lahko delal po mili volji.

Toda višji krogi so Berjo kmalu premestili v Tiflis, kjer je bil «bolj potreben», kajti, po znakih sodeč, se je središče kontrarevolucije in središče zvez s tujino premestilo v Tiflis. Berja je postal tako predsednik ali šef GPU, kot so preimenovali bivšo Čeko, za vso Gruzijo. Le nekaj mesecev pozneje je Berja postal že načelnik GPU za vsa transkavkaška področja. Tudi tu se je pokazal v vsem svojem elementu ter temeljito «čistil» ta področja kontrarevolucionarjev. Zaradi teh podvigov in «uspehov» so začeli Berjo ceniti tudi v Moskvi. Mikojan, ki je bil že tedaj v vrhovih oblasti, je začel namigovati na Berjo in na njegove sposobnosti. Postal je tako nekak njegov zaščitnik in kmalu so Berjo «potegnili» v Moskvo.

Prve čase so Berjo poslali v neko šolo, da bi si tu pridobil potrebno znanje za «večje naloge». Ko je dokončal te «šole», se je Berja ustoličil v poznani centrali GPU Lubjanki. Berja je postal tako eden izmed članov ožjega vodstva GPU za vso Sovjetsko zvezo.

(Nadaljevanje sledi)

Pella na razpotju: «Kaj naj oblečem danes?»

(Iz rimskega tednika «Il mondo»)

TRST, sreda 6. januarja 1954

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme, burja še ne bo ponehala. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila —1.6 stopinje; najnižja —6.1 stopinje.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta: 14.40:** Slovenske narodne o zimskem času. — **Trst II.: 18.30:** Smetana: Kvartet za godalni orkester. — **Trst I.: 17.00:** Simfonični koncert dirigira Theodore Bloomfield. — **Slovenija; 16.00:** Jugoslovanski solisti pred mikrofonom.

Farsa avtonomije Južne Tirolske

(Nadaljevanje s 1. strani)

na Južnem Tirolskem? Ali ima sporazum Gruber-De Gasperi, ki je kot dodatek vključen v mirovno pogodbo z Italijo in je na ta način dobil jamstvo velesil, res samo tisti navidezni pomen, kot se v Boznu in Innsbrucku stalno trdi? Priznati je treba, da inozemstvo doslej ni imelo možnosti, da bi si ustvarilo pravo sliko o upravičenosti mnogih pritožb Južne Tirolske, tembolj, ker je glavni podpisnik, to je Avstrija, doslej molčal in ni s tem v zvezi ničesar podvzel v Rimu. Tako stališče je navajalo k mnenju, da je tako in tako vse v redu in da so pritožbe samo neodgovorne akcije peščice nezadovoljnežev in puntarjev.

Danes pa je popolnoma jasno, da prejšnji zunanji minister dr. Gruber ni imel dovolj časa, da bi našel pravo rešitev za vprašanje Južne Tirolske v duhu prijateljstva, ker je svojo glavno pozornost posvetil samo in edino sklenitvi državne pogodbe. Vsak korak v Rimu bi Italija slabo sprejela in bi torej skalil odnose med obema deželama. Zaradi tega se je dr. Gruber vedno izmikal sklicanju seje zunanjepolitičnega odbora parlamenta, pred katerim bi moral polagati račun.

Z druge strani pa je doslej manjkala prava iniciativa iz Tirolske. Že večkrat so strankarski prijatelji dr. Gruberja iz Innsbrucka izrazili svoje nezadovoljstvo in kdaj pa kdaj tudi sklenili, da ga je treba vreči, nato pa so se ustrašili posledic in se omejili samo na opominjanje. Tako je šlo leto za letom, na Južnem Tirolskem pa je ostajalo vse pri starem.

Vsakdo, ki danes zaide v avtonomno pokrajino Južno Tirolsko in ki je to deželo zadnjič videl še v fašističnem Mussolinijevem času, bo zelo lahko zapadel napaki, da bo pripisoval določen napredek glede enakopravnosti nemškega prebivalstva, do katerega je prišlo po letu 1946, popolni izvršitvi pariške pogodbe. Žal pa zunanji videz vara, zlasti, če se vzame za merilo uporaba obeh jezikov na tem ozemlju. Kljub vsem dvojezičnim italijansko-nemškim napisom je mogoče na vsakem koraku ugotoviti, da je enakopravnost Južnih Tirolcev samo fasada. Kako bi bilo sicer mogoče, da niti na glavni železniški postaji v Boznu uradniki pri blagajni ne razumejo niti besede nemško in se preprosto delajo, kot da so gluhi? Tak položaj pa ni samo tu. Italijanske šolske oblasti so na primer označile za provokacijo, ko so nemški učitelji predlagali, naj se nemški šoli «Cairoli» da Goethejevo ime, kajti vse do današnjega dne ne nosi niti ena nemška šola nemškega imena. Prav tako je tujcu, na katerega «napravijo vtis velike spremembe» na Južnem Tirolskem, neznana interna uredba vladnega komisarja, s katero je bilo pred nekaj meseci nemškemu uradu za šolstvo v Boznu prepovedana uporaba nemškega jezika v službenem odnosu z nemškimi oddelki in z nemškim učnim osebjem. To je bila direktiva, ki jo je kritiziral celo predsednik pokrajine.

Če pa se odračunajo ti zunanji znaki in če gremo v bistvo vprašanja — namreč, v kakšni meri ta avtonomija dejansko deluje — takrat bomo že na začetku preiskovanja naleteli na nekaj grobih pomanjkljivosti. Sporazum Gruber-De Gasperi je bil podpisan v septembru 1946, toda vse do danes, dobrih sedem let od podpisa, niso bile objavljene niti vse odredbe za izvršitev sporazuma. Po objavi statuta Južne Tirolske je De Gasperi dal nalogo komisiji, sestavljeni iz šestih Italijanov (Tridentincev) in treh Južnih Tirolcev-Nemcev, naj pripravi odredbe za izvajanje sporazuma. Komisija je to delo dokončala v juniju 1950, toda vlada je pod vplivom šovinističnega državnega svetnika Innocentija sklenila, naj se vsa procedura še enkrat obnovi in v ta namen ustanovila poseben medministrski odbor. Ta drugi elaborat je naletel na Južnem Tirolskem na močan odpor, kar je prisililo De Gasperija na kompromis. Sele s težo vsega svojega ugleda se je De Gasperiju končno posrečilo, da je na ta kompromis pristal tudi ministrski svet.

Podobno odisejado so doživljali tudi ostali zakoni in odredbe v zvezi z izvajanjem avtonomije. Za izdelavo volilnega zakona je bilo na primer potrebnih celih šest let od dneva, ko je notranji minister Scelba odbil prvi volilni zakon, ki ga je predložila južnotirolska pokrajina. Podobno se je zgodila tudi z zakonom o šolstvu, ki je predvideval, da lahko starši pošiljajo svoje otroke bodisi v nemško bodisi v italijansko šolo. Ker so se Italijani bali, da bodo Ladinci poslali svoje otroke v nemške šole, je bil tudi ta zakon odklonjen. Zakon o priznanju univerzitetnih diplom, ki bi moral po pariški pogodbbi začeti veljati najkasneje do konca leta 1947, je začel veljati šele v januarju 1952, z izdajo odredb o izvajanju zakona pa so zavlačevali še mesece. Proti odredbam, ki jih je Rim izdal glede ureditve turizma bo Južna Tirolska lahko vložila pritožbo šele pri bodočem ustavnem sodišču v Rimu. Ti primeri jasno kažejo splošno resnico, da je bilanca zakonodaje za Južno Tirolsko zelo pasivna. Pet od skupno sprejetih šestih zakonskih načrtov je Rim odbil, med njimi tudi obrtni zakon, o katerem je glasilo predsednika vlade «Il Popolo» pisalo, da je «zgleden».

Seveda obstajajo tudi druge metode za spodkopavanje avtonomije in zatiranje narodnostne manjšine. Pariška pogodba je med drugim predvidevala tudi ponovno priseljevanje optantov iz leta 1943, ki bi se moralo končati leta 1950. Od 80.000 oseb, ki so prihajale v poštev, se jih je doslej vrnilo na Južno Tirolsko samo 20.000, ureditev njihovega položaja pa povzroča precejšnje težave, ker je lastnina optantov v rokah prišlekov iz Južne Italije ali pa italijanske države. Deželna vlada v Boznu je podpirala nekatere optante z denarjem, vendar je dobila zaradi tega ukor od državne blagajne v Rimu in je morala prenehati z nadaljnjo pomočjo.

Na drugi strani se množijo poskusi — prav tako kot v Trstu — da se Južna Tirolska poitalijanči z naseljevanjem Italijanov, ki jih spravljajo tja iz najoddaljenejših krajev Italije.

Na Juznem Tirolskem je živelo leta 1910 6.000 Italijanov, 1921 jih je bilo 30.000, leta 1936 približno 60.000, leta 1951 pa že 120.000. Izraženo v odstotkih, se je število italijanskega prebivalstva na Južnem Tirolskem povečalo od 2 odst. v letu 1910 na 36 odst. v letu 1951. Ni torej težko izračunati, kdaj bodo Italijani dobili Južno Tirolsko popolnoma v svoje roke. Vendar so tudi to očitno zdi šovinistom predolgo in zaradi tega že leta poskušajo razbiti enotnost Južnih Tirolcev, ki se izraža v Južnotirolski ljudski stranki («Suedtiroler Volksparteiv» SVP). Ta cilj so hoteli doseči s pomočjo Južnotirolske demokratične zveze na čelu z dr. Tauberjem, nato s pomočjo dveh tednikov, ki ju subvencionira Rim, in končno s pomočjo neodvisnih list na volitvah. Ob neki priložnosti se je De Gasperijeva demokristjanska stranka — to se je zgodilo v občini Faten — združila z bivšimi nacionalsocialisti, samo da bi premagala SVP, medtem ko se je drugič združila s kominformisti in neofašisti in je bila pripravljena celo pomagati Togliattijevemu pristašu Bettini-Schettiniju pri volitvah v senat.

Nemajhno vlogo v raznarodovanju Južne Tirolske imajo tudi gospodarski momenti. Statistike jasno kažejo, da domače nemško prebivalstvo skoraj sploh ne more računati s tem, da bo dobilo stanovanja v hišah, ki jih zida država. Od 526 stanovanj, ki so bila zgrajena v letih 1949-51, jih je bilo 454 dodeljenih priseljenim Italijanom. Vojni invalidi, ki so bili mobilizirani v nemško vojsko, ne dobijo na Južnem Tirolskem nobene podpore, medtem ko jo dobijo invalidi, ki so se borili v fašistični vojski.

Prav tako se na Južnem Tirolskem vse bolj širijo italijanske banke. Doslej je Banco di Trento ustanovila v provinci Bozen devet podružnic, medtem ko oblasti obenem preprečujejo ustanavljanje nemških kreditnih ustanov.

Največja tragedija, ki jasno ilustrira brezpravnost domačega prebivalstva, se je zgodila v okraju Finschgau. Tu je bil vplivnemu italijanskemu trustu Montecatini potreben kos zemljišča za umetno jezero za hidroelektrarno. Dve nemški vasi — Graun in Roessen — sta postali žrtev želje za dobičkom tega privatnokapitalističnega podjetja. Samovolja podjetja pa je šla še dalje in je z odvajanjem vode povzročila veliko škodo tudi prebivalstvu ostalih okoliških vasi.

* * *

Razumljivo je, da Južni Tirolci danes zagovarjajo mnenje, da predstavlja vsa avtonomija, ki jim je bila dana leta 1946, samo farso. V sedmih letih obstoja te pokrajinske avtonomije je imela Italija dovolj časa, da pokaže svetu, da je s strpno-politiko do narodnih manjšin — tudi do slovenske ob Soči in do francoske v dolini Aosta — mogoče zbrisati sramoto, ki jo je prizadejal Italiji Mussolini s svojo brutalno politiko. De Gasperi ni izkoristil te priložnosti, temveč je samo pokazal, da se je v Italiji v zvezi z imperialističnimi in ekspanzionističnimi cilji malo kaj spremenilo. Dogodki, ki se odigravajo na Južnem Tirolskem od leta 1946, predstavljajo vsekakor resno opozorilo vsem silam, da drugič (Trst!) ne verjamemo več obljubam Italije. Glede na vse to je še mnogo bolj razumljivo, zakaj Jugoslavija noče slovenskih krajev na STO prepustiti pokrajinski avtonomiji takšne vrste, kakršna je na Južnem Tirolskem.

(Iz «Medjunarodne Politike»)

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

URADNI PODATKI O BREZPOSELNOSTI V LANSKEM LETU

V goriški pokrajini brezposelnega 22,9% vsega aktivnega prebivalstva

V Gorici 15,4%, v Tržiču 22%, v Sovodnjah 30%, v Ronkah 33,5% - Medtem ko je uradno 10.378 brezposelnih, navaja Trgovinska zbornica 12.095 brezposelnih, to je 26,7%

Če bi pogledali v sezname nezaposlenih v goriški pokrajini za leto 1953 bi lahko ugotovili, da se velika rana goriškega gospodarstva vedno bolj veča in da ji lahko pomaga samo direktna in neodložljiva pomoč osrednjih organov iz Rima, ki so sicer pred volitvami in tudi ob raznih prilikah povzdigovanja «svete obmejne zemlje, mejnika zapadne civilizacije» našli nešteto nepotrebnih besed in neuresničenih obljub, pa vse do danes skupno s pokrajinskimi organi niso storili ničesar, da bi jo dokončno in popolnoma ozdravili.

Leto 1953 je zaznamovalo v goriški pokrajini po uradnih podatkih 10.378 nezaposlenih (22.9 odst. vsega aktivnega prebivalstva), in sicer po posameznih občinah je bilo stanje sledeče: Gorica 15.4 odst. nezaposlenih, Tržič je imel še višjo številko kar 22 odst., zatem sledijo manjše občine, kjer je bilo nezaposlenih še več kot na primer v Sovodnjah 30.8 odst., v Foljanu 25.5 odst., v Ronkah kar 33,5 odst. Podobno sliko nudijo tudi ostale občine; doberdobska pa ima najvišji odstotek nezaposlenih in se njeno stanje do danes ni izboljšalo, marveč poslabšalo, ker ni v tej občini niti enega javnega dela, pri katerem bi se trenutno zaposlili vsaj najpotrebnejši občinski brezposleni.

Ti uradni podatki seveda niso pravo merilo obupnega stanja gospodarske neaktivnosti v goriški pokrajini in bi se resničnemu stanju nezaposlenosti lahko približali s podatki Trgovinske zbornice, po katerih je bilo v preteklem letu v goriški pokrajini 12.095 nezaposlenih prebivalcev kar znaša 26.7 odst. vsega aktivnega prebivalstva. Letos pa se bo število najbrž dvignilo nad 13.000.

SPISEK VOLIVCEV GORISKE OBCINE

Več volivk kot volivcev

Preglejte, ali ste na volilnem seznamu

Pred zaključkom starega leta se je zopet sestala občinska volilna komisija, ki šteje skupno z županom 7 članov. Komisija je ugotovila, da je v goriški občini skupno vpisanih 27.669 volilnih upravičencev, od katerih je 15.145 žensk in 12.524 moških; je torej skoraj 3000 volivk kot volivcev. Poleg tega je komisija razpravljala tudi o vpisu novih 992 volilnih upravičencev, ki spadajo v listo bodisi zaradi potrebne starosti ali pa priselitve v Gorico. Tudi pri teh prevladujejo ženske, ki jih je 520 na 472 moških; 9 oseb pa bo komisija črtala. To delo morajo člani komisije izpolniti do 31. marca, nakar bodo novi volivci vključeni v staro listo. Vsak občan ima možnost ugotoviti, ali je njegovo ime na listi, in sicer v volilnem uradu občinske palače, soba št. 16, do 15. t. m. v dopoldanskih urah.

63-letni Ferfoglia hudo padel na obraz

Razbil si je verjetno obe čeljusti

Včeraj se je pripetila huda nesreča 63-letnemu Vittoriu Ferfoglii s Placute štev. 10. Nesrečnež je namreč v svojem stanovanju padel in z obrazom tako močno udaril ob tla, da si je verjetno zlomil obe čeljusti. Odpeljali so ga v bolnico.

Dve nesreči pri delu

Delavec v livarni SAFOG si je poškodoval desno nogo, delavka tovarne bonbonov pa desno roko

Včeraj se je v livarni SAFOG ponesrečil 28-letni delavec Karlo Brešan. Med delom v delavnici je namreč padel in si poškodoval desno nogo.

Prav tako se je na delu poškodovala tudi 17-letna Bruna Čadeš iz Podgore. Zaposlena je v tovarni za izdelovanje bonbonov v Ulici Seminario. Ko je upravljala s strojem za zavijanje bonbonov, ji je desna roka nenadoma ušla med zobovje, ki ji je predvsem ranila desni mezinec. Odpeljali so jo v bolnico Brigata Pavia.

Danes ples za mladino

Danes, v sredo bo v dvorani Zlati pajek ples za mladino. Trajal bo od 21. do 2. ure po polnoči. Deloval bo dobro založen bar.

ZIMSKA POMOC

Seja pokrajinskega odbora

Pod predsedstvom prefekta se je včeraj predpoldne sestal pokrajinski odbor za zimsko pomoč brezposelnim in onemoglim. Odbor je proučeval pobiranje prispevkov za sklad zimske pomoči.

Seja občinskega upravnega odbora

Včeraj zvečer ob 18. uri se je v občinski beli dvorani sestal občinski upravni odbor. Na seji so razpravljali o raznih točkah dnevnega reda, ki so povečini upravnega značaja.

Obnovite zapadle osebne izkaznice

Goriško županstvo obvešča občinstvo, da so na podlagi člena 3 zakona P. S., osebne izkaznice veljavne za dobo treh let. Zato naj vsi tisti, ki imajo stare osebne izkaznice, poskrbijo za čimprejšnjo obnovitev, kajti stare izkaznice so neveljavne.

NEKAJ DROBNIH VESTI Z VRHA

V Ronkah in v Foljanu ponujajo neugodne cene za gabrova drva

Prošnje za povračilo vojne škode so že na županstvu - Pevske vaje se bodo zopet pričele - Koliko časa bomo še čakali na elektriko?

Kraška burja je močno zapihala te dni tudi čez našo vas, in jo je bilo prav zaradi visoke lege večine domačij zelo močno občutiti. Posebno huda burja je pihala skozi naše gozdove in zaradi slabega vremena smo se držali le v bližini domačih ognjišč. Na srečo smo si pravočasno pripravili potrebno kurjavo, ki je ne manjka, saj je posebno gabrovih dreves precej. Zvalili smo jih iz gozda na naše domove, toda le v količinah, ki bodo zadovoljile domače potrebe. Za prodajo v Ronke in v Foljan, kamor smo naša drva odvažali prejšnja leta, pa nismo poskrbeli, kajti cene naših gabrovih drv so le prenizke, ker nam za stot ponujajo komaj 600 lir, kar je, računajoč trud pri sekanju, posebno če je drevo na grdem položaju, zatem prevoz z živino, vsekakor premalo in se torej sečnja s ponujenimi cenami ne izplača. Pa tudi poti za prevoz so še vedno zelo slabe, posebno cesta z Vrha proti Tržiču je še vedno potrebna popravila; prav tako tudi del vaške poti, ki se odcepi od glavne, pred kratkim popravljene ceste, ki vodi iz Sovodenj do Sv. Martina in zatem z majhnim ovinkom zavije v našo vas.

Prošnje za škodo, ki jo je napravila vojska v času trimesečnega bivanja v naši vasi, smo pravočasno oddali, sedaj pa čakamo, da se sestane na sovodenjski občini posebna komisija, ki bo določila višino odškodnine; upamo, da jo bomo prejeli še v januarju. Posebno v teh zimskih mesecih potrebujemo pomoč in popravčila, kajti v takem mrazu in hladu je onemogočeno vsako delo na prostem.

Naše kulturno življenje, v katerem seveda zaradi posebne lege vasi ne moremo biti zahtevni, bo poživelo prav sedaj v zimskem času. Naš moški pevski zbor, ki je že precej izurjen in ki je moral zaradi posebnega stanja, nastalega po prihodu vojnih enot na mejo, opustiti za nekaj časa vaje, bo z njimi pričel redno zopet prihodnji petek. Pred prekinitvijo vaj, pri katerih nas je marljivo vadila pevovodkinja Paulina Komel iz Gorice, smo upali na skorajšen nastop, toda naši računi so bili prekrižani. Upamo, da bomo letos nastopili in pokazali kako nam je pri srcu naša lepa slovenska zborovska pesem.

Drugače pa življenje teče svojo pot in se morda nič ne razlikuje od življenja pred petdesetimi leti; čeprav smo v bližini večjih krajev kot so Gorica, Gradiška in Tržič, nam še vedno ne sveti električna luč, kar se ne dogaja niti v visokih vaseh cerkljanskih in idrijskih hribov, kjer se drugače brigajo za potrebe prebivalstva. Električna razsvetljava je sicer obljubljena, toda želeli bi, da se z delii ne bi dolgo odlašalo in da bi z njimi začeli pred pomladjo, kajti z električnim tokom bi nam bila omogočena tudi nabava radijskih sprejemnikov in bi bili bolj povezani z ostalim svetom kot smo sedaj, ko dobivamo redno le tedensko časopisje, ostalo dnevno pošto pa le takrat, če koga zanese v Sovodnje, da jo pobere na tamkašnjem uradu. Zatorej bi želeli, da se naše davne sanje o električni razsvetljavi kmalu uresničijo in da tako pride tudi do nas glas o svetovnih dogodkih in uspehih človeškega dela.

NOVA DOLOČILA GLEDE ZDRAVNIŠKE OSKRBE DRŽAVNIH URADNIKOV

ZDRAVNIŠKA OSKRBA državnim upokojencem

Po zakonu št. 841 skrbi za državne upokojence zavod ENPAS

Po zakonu št. 841 iz dne 31. oktobra 1953, ki ga je priobčil Uradni list z dne 20. decembra 1953, so vsi državni upokojenci deležni zdravniške oskrbe zavoda ENPAS.

Poleg tega zakon določuje neka popravila in izboljšave določil glede zdravniške oskrbe državnih uradnikov, in sicer:

a) družinski člani aktivnih državnih uradnikov in državnih upokojencev, zaznamovani v členu 4 zakona št. 22 iz dne 19. januarja 1942, imajo pravico do zdravniške oskrbe do 21. leta starosti; b) državni uradniki, ki ne delajo zaradi bolezni, ali ker so se ponesrečili izven dela, imajo pravico do dnevne odškodnine v znesku 80 odst. celotne dnevne mezde v prvih 30 dneh bolezni in v znesku 50 odst. od celotne dnevne mezde za nadaljnjih 150 dni na leto; c) najdaljša doba plačanega bolniškega dopusta 180 dni je podaljšana za noseče žene, kakor jo določa zakon.

Te odredbe so stopile v veljavo dne 21. decembra 1953.

DRUŽINSKI DAVEK

V Gorici 215 oseb z nad milijonom obdavčljivega dohodka

V teh dneh je na občinskem davčnem uradu precejšen naval ljudi, ki si ogledujejo sezname občinskih davdov, katerim so občani podvrženi. Eden od teh seznamov vsebuje imena tistih oseb, ki so podvržene plačevanju družinskega davka. Teh oseb je 8801 in njihova družinska obdavčenost bo prinesla občini 34,972,434 lir. Vsak obdavčenec bo plačal družinski davek lahko v 12 mesečnih obrokih, in sicer vsakega 10. v mesecu.

Z nad enim milijonom obdavčljivega dohodka je v goriški občini 215 oseb, od katerih je Giovanni Mattiroli prijavil 5.350.000 lir dohodka; nad 2 milijona obdavčenega dohodka imajo Bortolo Mischou, ing. Giovanni Prinzi, Ermenegildo Scarel, prof. Luigi Sussi, Rudolf Volk ter Francesco Frausin. Ostali 204 pa so obdavčeni na dohodke nad enim milijonom. Stevilni občani z višjimi dohodki pa nimajo še odmerjenih davkov, ker njihov položaj pregleduje posebna davčna komisija.

Druga dva seznama se nanašata na obdavčenje različnih predmetov: avtomobile, klavirje, kuhalnike kave, biljarde itd. Njihovo obdavčenje bo prineslo občini 17 milijonov 699.998 lir.

Povišek družinske doklade za kmečke delavce

Po zakonu št. 944 od dne 27.12.1953 je družinska doklada za kmečke delavce, začenši s 1.7.1953, povišana po 15 lir za vsakega otroka, 13 lir za ženo, odnosno moža, in 10 lir za vsakega izmed staršev. Zato bo na podlagi tega zakona znašala dnevna družinska doklada za kmečke delavce 60 lir za vsakega otroka, 50 lir za ženo, odnosno moža, in 40 lir za vsakega izmed staršev.

Frizerji danes

Danes, 6. januarja bodo brivnice in frizerski saloni odprti samo v dopoldanskih urah.

KINO

CORSO. 15: «Afriški zaklad», J. Jones in G. Lollobrigida.
VERDI. 15: «Počitnice gospoda Hulota».
CENTRALE. 15: «Kidd, morski ropar», barvni film, Gianni in Pinotto.
VITTORIA. 15: «Robin Hood».
MODERNO. 15: «Pepelka», barvni film, W. Disney.
KINO STANDREŽ. danes ob 17., 19., 21.: «Cudež Fatime».

DEŽURNA LEKARNA: Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Venuti, Ul. Rabatta 18 - tel. 21-24.

Oddaja žita v letu 1953

Kakor po vsej Italiji se je tudi v goriški pokrajini zaključila prostovoljna oddaja žita dne 31. decembra.

Skupna količina žita, ki so jo poljedelci goriške pokrajini prostovoljno oddali znaša 12 tisoč stotov, medtem ko je količina prostovoljne oddaje žita v letu 1952 dosegla komaj nekaj čez 6 tisoč stotov. Kar se tiče oddaje žita za kontingent, je količina oddanega žita v goriški pokrajini dosegla 47 tisoč stotov, kakor je bilo to določeno od ministrstva.

ŠPORTNI DNEVNIK

GORIŠKI ŠPORT

Portogruaro-Pro Gorizia 2:0 (1:0)

Nepričakovano je Pro Gorizia morala beležiti v nedeljo na svojem igrišču občuten poraz, ki jo je pustil še nadalje na koncu lestvice. Dobra obramba gostov je uničila številne napade goriških napadalcev, goriška obramba pa je našla v nasprotnikovih napadalcih odlične in odločne nogometaše. Prvi gol so gostje zabili v 11. minuti prvega polčasa, a zaradi goriških protinapadov se je zdelo, da bodo domačini še dosegli izenačenje in morda tudi zmago. A obramba Portogruara ni bila istega mišljenja. V drugem polčasu so gostje začeli znova divje napadati, Goričani so se jim nekaj časa uspešno zoperstavljali, a v 38. minuti so gostje zabili drugi gol.

Za Pro Gorizio so igrali: Guida; Furlan, Mariuzzi; Clama, Bressan, Medeot; Meroi, Pischi, Miotto, Magrini, Medeot II.

Tako se je končala prva polovica prvenstva s Pro Gorizio na zadnjem mestu v lestvici. Vendar pa je Pro Gorizia v zadnjih tekmah dokazala, da lahko stremi za boljšim mestom v lestvici in k temu mora tudi težiti, če noče priti v nižjo kategorijo. Prihodnjo nedeljo bo igrala v Trstu proti ekipi San Giovanni.

Danes v Florenci trening mladinske reprezentance

FLORENCA, 5. — Tehnični vodja za sestavo državne reprezentance Lajos Czeizler je objavil imena za dvoje moštev, ki bosta jutri nastopili na tukajšnjem občinskem stadionu in iz katerih bo sestavil italijansko mladinsko reprezentanco, ki bo 20. januarja nastopila v Bologni proti enaki reprezentanci Anglije. Moštvo A bodo sestavljali: Stefano, Maldini, Zagatti; Turchi, Bernasconi, Invernizzi; Conti, Pivatelli, Virgili, Tortul, Savioni. V moštvu B pa bodo nastopili: Dreussi; X, Corsini; Masiero, Lavioni, Corti; Agnoletto, Colombo, Brighenti, Marini, Lombardi. Razen enega branilca v moštvu B pa je še nekaj nesigurnih mest.

Marianese-Juventina 1:1 (1:1)

Tudi zunanje tekme ne delajo več preglavic Juventincem. Bleščeči zmagi nad bivšim prvakom Postelegrafonici v Trstu se je v nedeljo pridružilo še izenačenje v Marianu proti domači ekipi, ki je — po stanju na lestvici sodeč — ena najboljših ekip prvenstva. Prvi gol so dosegli Juventinci s Poldrugom že v 12. minuti, domačini pa so izenačili proti koncu polčasa. Od Juventincev je bil najboljši Radinja, omembe vredna pa sta Corolli in Giuseppin.

Juventina je nastopila v sledeči postavi: Stakul; Radinja, Scarlatta; Paulin, Lorenzutti, Velussi; Colavsič, Corolli, Graba, Giuseppin, Poldrugo.

Prihodnjo nedeljo bo Juventina igrala v Sovodnjah z ekipo Slovrenc in ima mnogo izgledov za zmago. Sedaj je Juventina na 13. mestu na lestvici z osmimi točkami. Pred njo sta Ronchi in Cormonese prav tako z osmimi točkami, za njo Pro Romans in Aquila s šestimi točkami.

O DAVISOVEM POKALU

Po številu zmag vodijo ZDA

Z zmago 3:2 nad ZDA je Avstralija ohranila Davisov pokal, ki ga ima v posesti od l. 1950, ko ga je ponovno odvzela Američanom. Dosedanji zmagovalci v tem tekmovanju so bili (navajamo rezultat finalnih dvobojev):

1900: ZDA-Anglija 5:0, 1902: ZDA-Anglija 3:2, 1903: Anglija-ZDA 4:1, 1904: Anglija-Belgija 5:0, 1905: Anglija-ZDA 5:0, 1906: Anglija-ZDA 5:0, 1907: Avstralija - Anglija 3:2, 1908: Avstralija-ZDA 3:2, 1909: Avstralija ZDA 5:0, 1911: Avstralija-ZDA 5:0, 1912: Anglija-Avstralija 3:2, 1913: Anglija-ZDA 3:2, 1914: Avstralija-ZDA 3:2, 1915-1918: ni bilo tekmovanj, 1919: Avstralija-Anglija 4:1, 1920: ZDA-Avstralija 5:0, 1921: ZDA-Japonska 5:0, 1922: ZDA-Avstralija 4:1, 1923: ZDA-Avstralija 4:1, 1924: ZDA-Avstralija 5:0, 1925: ZDA-Avstralija 5:0, 1926: ZDA-Francija 4:1, 1927: Francija-ZDA 3:2, 1928: Francija-ZDA 4:1, 1929: Francija-ZDA 3-2, 1930: Francija-ZDA 4:1, 1931: Francija-Anglija 3:2, 1932: Francija-ZDA 3:2, 1933: Anglija-Francija 3:2, 1934: Anglija-ZDA 4:1, 1935: Anglija-ZDA 5:0, 1936: Anglija - Avstralija 3:2, 1937: ZDA-Anglija 4:1, 1938: ZDA-Avstralija 3:2, 1938: Avstralija-ZDA 3:2, 1940-1945 ni bilo tekmovanj; 1946: ZDA-Avstralija 5:0, 1947: ZDA-Avstralija 4:1, 1948: ZDA-Avstralija 4:1, 1950: Avstralija-ZDA 4:1, 1951: Avstralija-ZDA 3:2, 1952: Avstralija-ZDA 4:1, 1953: Avstralija-ZDA 3:2.

Kot vidimo so doslej največkrat zmagale ZDA (13), nato Avstralija (11), za njo Anglija (10), in svojo zlato dobo je imela tudi Francija, ki je s šestimi zaporednimi zmagami imela v posesti Davisov pokal od 1927 do 1932.

Avstralci in Trabert v finalu v Adelaidi

ADELAIDE, 5. — Lewis Hoad je premagal Richardsona (ZDA) s 6:1, 6:2, 6:3; Ken Rosewall pa Talberta s 6:3, 6:3, 8:6.

Tony Trabert je premagal Avstralca Mervyna Roseja s 6:3, 6:3, 6:4 v četrfinalu turnirja za prvenstvo Južne Avstralije. Vic Seixas pa je podlegel Rexu Hartwigu; Avstralec je zmagal s 5:7, 6:3, 6:1, 6:2. V semifinalu bodo nastopili Trabert in Rosewall ter Hartwig in Hoad.

* * *

NEW YORK, 5. — Na prvem letošnjem teniškem turnirju v Madison Square Gardenu je zmagal Gonzales, ki je v finalu premagal Seguro s 7:9, 6:4, 6:4. Avstralec Frank Sedgman pa je z lahkoto odpravil Dona Budgea s 6:4, 6:2. Gonzales si je z zmago osvojil prvo nagrado, ki je znašala 4000 dolarjev, Segura pa je dobil 2500 dolarjev, to je šestino vsote, ki jo je lani zaslužil na turneji s Kramerjem, na kateri pa je moral nastopiti v 101 tekmi. Sedgmanu pa je tretje mesto prineslo 1500 dolarjev.

NEW YORK, 5. — Walter Cartier je premagal po točkah v 10 rundah Randyja Sandyja.

V soboto, 9. januarja ob 19.30 in v nedeljo, 10. januarja ob 16. uri

bo otroška dramska skupina iz Štandreža priredila bajko Pavla Golie v treh slikah

ČAROBNA ROŽA

Vstopnice so v predprodaji od danes naprej na sedežu ZSPD v Gorici, Ul. Ascoli št. 1 ter v Štandrežu pri Miri Pavletičevi.

Sedeži 150 lir — stojišče 100 lir — otroci 50 lir.

Dvorana bo zakurjena. — Vabljeni vsi, posebno pa šolski otroci!

JUGORIBA
EKSPORT - IMPORT
Zagreb
V novem letu želimo mnogo uspehov vsem svojim trgovskim prijateljem

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA: ULICA SV. FRANČISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - p 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst